

วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนี ในช่วงปี ค.ศ. 2022 – 2024
THE REFUGEE CRISIS AND ECONOMIC SECURITY OF GERMANY FROM 2022-2024

ชัชนันท์ บุญญสันติสุข

วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนี ในช่วงปี ค.ศ. 2022 – 2024

ชัชนันท์ บุญญสันติสุข

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE REFUGEE CRISIS AND ECONOMIC SECURITY OF GERMANY FROM 2022-2024

CHATCHANUN BOONYASANTISUK

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
2024
Copyright of Srinakharinwirot University

การค้นคว้าอิสระ
เรื่อง
วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนี ในช่วงปี ค.ศ. 2022 – 2024
ของ
ชัชนันท์ บุญญสันติสุข

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญากุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าการค้นคว้าอิสระ

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวพล ชมภูพันธ์)

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.เอนกชัย เรืองรัตนากร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิพิมพ์ ศรบัลลังก์)

ชื่อเรื่อง	วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนี ในช่วงปี ค.ศ. 2022 – 2024
ผู้วิจัย	ชัชนันท์ บุญญสันติสุข
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวพล ชมภูพันธ์

งานชิ้นนี้มุ่งศึกษาผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนีในช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเพิ่มขึ้นของผู้ลี้ภัยจากความขัดแย้งในภูมิภาค เช่น สงครามรัสเซีย-ยูเครน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนในช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 ที่มีต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี (2) เพื่อศึกษาผลกระทบในมิติทรัพยากรของรัฐ เช่น งบประมาณสาธารณะ การจัดสรรสวัสดิการ และภาระของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย และ (3) เพื่อประเมินผลกระทบในมิติโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ตลาดแรงงาน ระบบสวัสดิการ โดยมีสมมุติฐานว่าวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยส่งผลให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนีอย่างมีนัยสำคัญ โดยปรากฏในสองมิติหลัก ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของภาระด้านทรัพยากรของรัฐ และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยงานชิ้นนี้มีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการศึกษาเอกสาร โดยใช้กรอบแนวคิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยการศึกษาจากการศึกษาพบว่าวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยก่อให้เกิดภาระทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาลและส่งผลต่อทรัพยากรต่อรัฐบาลเยอรมนี ซึ่งต้องจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อการตั้งถิ่นฐานใหม่ ที่พักพิง การศึกษา การฝึกอบรมทักษะ รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ แต่อีกทางหนึ่งผู้ลี้ภัยก็เข้ามาเติมเต็มโครงสร้างเศรษฐกิจในฐานะแรงงานที่ขาดแคลน

คำสำคัญ: ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ, ทรัพยากร, โครงสร้างเศรษฐกิจ, ผู้ลี้ภัย, เยอรมนี

Title	THE REFUGEE CRISIS AND ECONOMIC SECURITY OF GERMANY FROM 2022-2024
Author	CHATCHANUN BOONYASANTISUK
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2024
Advisor	Assistant Professor Siwapon Chompupun, Ph.D.

The study focuses on the impact of the refugee crisis on Germany's economic security from 2022 to 2024, mainly due to the rise in refugees from regional conflicts like the Russia-Ukraine war. It has three objectives: (1) to analyze how the refugee crisis from the Russia-Ukraine war during 2022-2024 affects Germany's economic security; (2) to examine the impact on state resources, including public budgets, welfare programs, and the burden on government agencies related to refugees; and (3) to assess the effect on the country's economic structure, such as the labor market and welfare system. The hypothesis is that the refugee crisis significantly impacts Germany's economic security in two main ways: increasing the strain on state resources and causing structural changes in the economy. This study uses a qualitative research method through document analysis, employing an economic security framework. The findings suggest that the refugee crisis poses a substantial economic burden and strains state resources, requiring the German government to allocate large budgets for resettlement, shelter, education, skills training, and various welfare benefits. Nonetheless, refugees also help fill gaps in the economic structure by providing a much-needed workforce.

Keywords: Economic Security,Resource,Economic Structure,Refugee,Germany

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นผลมาจากการสนับสนุน คำสอน ข้อเสนอแนะ และความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิวพล ชมภูพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ข้าพเจ้าขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง ให้ข้อเสนอแนะและข้อแก้ไขพร้อมให้ความช่วยเหลือข้าพเจ้า ให้กำลังใจและคอยผลักดัน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้าสามารถดำเนินงานจนจบสมบูรณ์

ข้าพเจ้า ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. อเนกชัย เรืองรัตนกร และรองศาสตราจารย์ ดร. ศิพิมพ์ ศรีบัลลังก์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาสละเวลา ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า รวมถึงการชี้แนะเพื่อการปรับปรุงการค้นคว้าอิสระนี้ให้พัฒนาและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่ได้คอยสอน ให้ความรู้ ให้ข้อชี้แนะ ประสพการณ์ที่มีคุณค่า อันเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการดำเนินการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ให้เห็นสมบูรณ์ได้ ที่สำคัญ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณครอบครัว บิดา มารดา ที่คอยให้กำลังใจ และคอยสนับสนุนข้าพเจ้าเสมอมา ค่อยให้ความเป็นห่วง ความรัก ความห่วงใย ที่ทำให้ข้าพเจ้าสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ และเป็นแรงผลักดันให้ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นและดำเนินการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ได้จนสมบูรณ์

ชัชนันท์ บุญญสันติสุข

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญรูปภาพ	ฌ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 คำถาม	2
1.3 สมมุติฐาน	2
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	4
2.2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
2.3 กรอบการวิจัย	12
2.3.1 ตัวแปรในการวิจัย	12
2.3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	13
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	14
3.1 การออกแบบการวิจัย	14
3.2 แหล่งข้อมูล	14
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	14
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	14

บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	15
4.1 ภาพรวมสถานการณ์ผู้ลี้ภัยในยุโรปและเยอรมนี	15
4.1.1 สถานการณ์วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในยุโรป	15
4.1.2 สถานการณ์วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในประเทศเยอรมนี	17
4.1.3 นโยบายการต่อต้านผู้ลี้ภัย	19
4.1.4 กลไกการรับผู้ลี้ภัย	20
4.2 ผลกระทบในมิติทรัพยากรของรัฐ.....	21
4.2.1 งบประมาณ.....	21
4.2.2 การเข้าถึงบริการสาธารณะของผู้ลี้ภัยในประเทศเยอรมนี	23
4.2.3 ภาระค่าใช้จ่ายระยะยาวจากการรองรับผู้ลี้ภัย	24
4.3 ผลกระทบในเชิงมิติโครงสร้างทางเศรษฐกิจ	26
4.3.1 ตลาดแรงงาน	26
4.3.2 จำนวนแรงงาน	30
4.3.3 ค่าจ้างงานของผู้ลี้ภัย.....	31
4.3.4 แรงด้านการเมืองเพื่อพิจารณาเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	31
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	34
5.1 บทสรุป	34
5.2 อภิปราย.....	39
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	45
บรรณานุกรม.....	46

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	13
ภาพประกอบ 2 ภาพสถิติงบประมาณที่เยอรมนีใช้ไปตั้งแต่ปี 2023 - 2025 และการคาดการณ์ งบประมาณ.....	22
ภาพประกอบ 3 ภาพอัตราจำนวนผู้ว่างงานระหว่างเยอรมนีกับสหภาพยุโรป	28

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตารางตัวบ่งชี้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ.....	6
--	---

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยได้กลายเป็นประเด็นระดับโลกที่ส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคยุโรป ซึ่งต้องรับมือกับการหลั่งไหลเข้ามาของผู้ลี้ภัยจำนวนมากที่หลบหนีจากสงคราม ความยากจน และความไม่มั่นคงในประเทศต้นทาง เยอรมนีในฐานะประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่สุดในยุโรปและมีบทบาทสำคัญในสหภาพยุโรป ได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนในการเปิดรับผู้ลี้ภัย โดยเฉพาะในช่วงปี 2022–2024 ที่จำนวนผู้ลี้ภัยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจากเหตุการณ์ความขัดแย้งในภูมิภาค เช่น สงครามรัสเซีย-ยูเครน แม้การรับผู้ลี้ภัยจะถูกมองว่าเป็นโอกาสในการเติมเต็มกำลังแรงงานในบางภาคส่วน เช่น อุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่กำลังขาดแคลนแรงงาน แต่การรองรับผู้ลี้ภัยในระดับมหาศาลเช่นนี้ ได้ก่อให้เกิดภาระทางเศรษฐกิจต่อรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รัฐบาลเยอรมนีต้องจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อการตั้งถิ่นฐานใหม่ การจัดหาที่พักพิง การศึกษา การฝึกอบรมทักษะ และการบูรณาการผู้ลี้ภัยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นภาระที่กระทบโดยตรงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีในช่วงปี 2022 - 2024 ส่งผลให้รัฐบาลเยอรมนีทุ่มงบประมาณและทรัพยากรไปจำนวนมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากเหตุการณ์ความขัดแย้งต่างๆ เช่น สงครามในยูเครน โดยในปี 2023 รัฐบาลกลางและรัฐต่างๆ ได้ใช้เงินไปกว่า 2.75 พันล้านยูโร โดยจ่ายให้ 7500 ยูโร (ไทยโพสต์, 2023) เพื่อสนับสนุนผู้ลี้ภัยและผู้อพยพ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่พัก อาหาร และการบูรณาการสู่สังคม เยอรมนีมุ่งเน้นการช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม เช่น การใช้บัตรเงินสดแทนเงินสด เพื่อลดความซับซ้อนของระบบ ในปี 2022 เยอรมนีต้องรับมือกับผู้ลี้ภัยจากยูเครนที่มีจำนวนมากถึงประมาณ 800,000 คน รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมถึง 2.4 พันล้านยูโร เพื่อใช้ในการบรรเทาทุกข์และตั้งรกรากใหม่ให้กับผู้ลี้ภัยกลุ่มนี้ และในปี 2023 รัฐบาลกลางร่วมกับรัฐต่าง ๆ ต้องใช้งบประมาณรวมกว่า 2.75 พันล้านยูโร โดยจัดสรรเงินช่วยเหลือเฉลี่ย 7,500 ยูโรต่อคน ครอบคลุมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พัก อาหาร และการบูรณาการสู่สังคม เช่น การใช้บัตรเงินสดแทนเงินสด เพื่อลดภาระและความซับซ้อนของระบบสวัสดิการ

อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายอย่างต่อเนื่องและการเพิ่มขึ้นของผู้ลี้ภัยอย่างไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง ส่งผลให้ในปี 2024 รัฐบาลเยอรมนีออกมาแสดงความกังวลอย่างเป็นทางการว่า ทรัพยากรของรัฐ “เกือบหมดสิ้น” โดยเฉพาะเมื่อจำนวนผู้ลี้ภัยที่เดินทางเข้าประเทศในช่วง 7 เดือนแรกของปีเดียวกันมีมากถึง 50,000 คน ส่งผลให้เกิดเสียงวิพากษ์จากภายในประเทศ และมีความพยายามของภาครัฐในการพิจารณาปรับลดสิทธิประโยชน์บางส่วนเพื่อควบคุมงบประมาณที่พุ่งสูงขึ้น วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยจึงเป็นปรากฏการณ์ที่แม้จะมีแง่มุมเชิงบวกในบางด้าน แต่ในภาพรวมกลับกลายเป็นความท้าทายสำคัญต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของเยอรมนี โดยเฉพาะในมิติของการใช้ทรัพยากรและการบริหารจัดการโครงสร้างเศรษฐกิจที่จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์

การศึกษาเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในเยอรมนีจึงถือว่ามี ความสำคัญเนื่องจากบทบาทของประเทศเยอรมนีในฐานะศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเมือง ของยุโรปอันดับต้น เยอรมนีเป็นประเทศที่รับผู้ลี้ภัยมากที่สุด ซึ่งเปรียบได้ว่ารับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะช่วงปฏิบัติการทางทหารรัสเซีย-ยูเครนปี 2022 ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจและนโยบาย สาธารณะของประเทศต้องปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยใช้กรอบแนวคิด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ โดยเลือกศึกษาเหตุการณ์และข้อมูล ที่เกี่ยวข้องในช่วงปี 2022-2024 ซึ่งเป็นช่วงที่มีวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยสำคัญอย่างปฏิบัติการทางทหาร รัสเซีย - ยูเครน ที่ส่งผลให้ตัวเลขของผู้ลี้ภัยในเยอรมนีพุ่งสูงขึ้น

1.2 คำถาม

งานชิ้นนี้มีคำถามวิจัยว่า วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยที่เกิดขึ้นระหว่างปี 2022-2024 ส่งผล กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนีอย่างไร

1.3 สมมุติฐาน

งานชิ้นนี้มีสมมุติฐานว่า “วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยส่งผลให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของ ประเทศเยอรมนีอย่างมีนัยสำคัญ โดยปรากฏในสองมิติหลัก ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของภาระด้าน ทรัพยากรของรัฐ เช่น งบประมาณด้านสวัสดิการและบริการสาธารณะ และ การเปลี่ยนแปลงเชิง โครงสร้างในตลาดแรงงาน ระบบสวัสดิการ และนโยบายเศรษฐกิจในระดับมหภาค

1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.4.1 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนในช่วงปี 2022-2024 ที่มีต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี

1.4.2. เพื่อศึกษาผลกระทบในมิติทรัพยากรของรัฐ เช่น งบประมาณสาธารณะ การ จัดสรรสวัสดิการ และภาระของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย

1.4.3. เพื่อประเมินผลกระทบในมิติโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ตลาดแรงงาน ระบบสวัสดิการ และการปรับตัวทางเศรษฐกิจในระดับมหภาค

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากสถานการณ์วิกฤตผู้ลี้ภัยที่เยอรมนีต้องเผชิญในช่วงปี 2022 – 2024 ซึ่งก่อให้เกิด ผลกระทบในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ งานวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ ผลกระทบดังกล่าวอย่างเป็นระบบ โดยหวังว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในหลากหลายด้าน ดังนี้

1.5.1 ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่เกิด จากสงครามรัสเซีย - ยูเครน

1.5.2 ได้เรียนรู้ว่าวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยส่งผลต่อทรัพยากรของรัฐอย่างไรในการรับผู้ลี้ภัย เหล่านั้นเข้ามา ผลเสียของการท่วมทรัพยากรในระยะสั้นและยาว

1.5.3 ได้เรียนรู้ผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยที่ส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ
รวมถึงปัจจัยของตลาดแรงงานเยอรมนี

บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้แนวคิด "ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ" เพื่อศึกษาผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยต่อรัฐผู้รับ โดยเฉพาะในกรณีของเยอรมนีในช่วง 2022–2024 ซึ่งเกิดจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน แนวคิดนี้ช่วยให้สามารถประเมินผลกระทบในเชิงโครงสร้างของรัฐ โดยเน้นสองมิติหลัก ได้แก่ (1) ภาระด้านทรัพยากรของรัฐ และ (2) การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและแรงงาน

2.1 แนวคิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) หมายถึง สภาพที่รัฐ สังคม หรือประชาชนมีความสามารถอย่างยั่งยืนในการจัดการ ควบคุม และเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมถึงรายได้ การจ้างงาน และสินค้าและบริการที่จำเป็น เพื่อรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมศักยภาพในการพัฒนาประเทศ และดำรงอยู่ของรัฐโดยปราศจากแรงกดดันหรือภัยคุกคามจากปัจจัยทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก โดยเฉพาะในยุคที่ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการแข่งขันระหว่างประเทศมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น

ในบริบทระดับชาติ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจถือเป็นรากฐานสำคัญที่เชื่อมโยงกับความมั่นคงในมิติอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงทางการเมือง ความมั่นคงทางสังคม หรือแม้แต่ความมั่นคงทางทหาร เพราะเมื่อรัฐมีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงและมีเสถียรภาพ ย่อมสามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง และสามารถรับมือกับวิกฤตหรือภัยคุกคามในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

โดยงานชิ้นนี้จะใช้แนวคิดของ Brenda L. Horrigan, Theodore Karasik, Rennison Lalgee จากงานที่ชื่อ Encyclopedia of Violence, Peace, & Conflict และ Remigijus Dimašius และ Ramunas Vilpišauskas จากงานที่ชื่อ The Concept of Economic Security and the Principles of Economic Security Policy in Lithuania มาประยุกต์ใช้

Brenda L. Horrigan, Theodore Karasik, Rennison Lalgee ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจคือ ความเป็นอยู่ที่ดี และมักจะเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความยากจน คำนิยามพื้นฐานนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเชื่อมโยงความมั่นคงทางเศรษฐกิจเข้ากับสภาพพื้นฐานของมนุษย์ในทันที โดยเน้นย้ำถึงคุณค่าที่แท้จริงที่นอกเหนือจากตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

การเน้นย้ำที่ "ความเป็นอยู่ที่ดี" ซึ่งให้เห็นถึงมุมมองแบบองค์รวมที่ขยายออกไป นอกเหนือจากความสามารถในการชำระหนี้ทางการเงินอย่างง่าย ๆ เพื่อครอบคลุมคุณภาพชีวิตที่กว้างขึ้น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความสามารถในการเจริญเติบโต การเชื่อมโยงโดยตรงกับ "ความยากจน" เน้นย้ำว่าการขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับการไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ประสบกับความมั่นคง และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ (Brenda L. Horrigan et al., 2008)

การให้นิยามเช่นนี้ โดยการให้ความสำคัญกับ "ความเป็นอยู่ที่ดี" และเชื่อมโยงความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจโดยตรงกับ "ความยากจน" ได้นำมุมมองความมั่นคงของมนุษย์มาใช้โดยปริยาย ซึ่งหมายความว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ใช่เพียงแค่ตัวบ่งชี้ทางเศรษฐกิจที่เป็นนามธรรม หรือมาตรวัดอำนาจรัฐ แต่เป็นเรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต ความเปราะบาง และความต้องการพื้นฐานของบุคคลและชุมชน การเชื่อมโยงกับ "ความยากจน" ตอกย้ำการมุ่งเน้นที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางนี้ เนื่องจากความยากจนเป็นผลโดยตรงของการขาดแคลนของมนุษย์และการขาดความเป็นอยู่ที่ดี

การกำหนดกรอบที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางนี้ ชี้ให้เห็นว่านโยบายที่มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะต้องให้ความสำคัญกับความต้องการและความเปราะบางของมนุษย์ แทนที่จะมุ่งเน้นเพียงการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมหรือประสิทธิภาพของตลาดเพียงอย่างเดียว สิ่งนี้บ่งชี้ว่าความสำเร็จของระบบเศรษฐกิจควรได้รับการประเมินไม่เพียงแต่จากผลผลิตภาพ แต่จากความสามารถในการรับรองความเป็นอยู่ที่ดีและบรรเทาความยากจนสำหรับพลเมืองทุกคน สิ่งนี้ยกระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้เป็นความจำเป็นทางศีลธรรมและจริยธรรมภายในการศึกษาเรื่องสันติภาพและความขัดแย้ง โดยโต้แย้งว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสถียรภาพเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับสันติภาพที่ยั่งยืน (Brenda L. Horrigan et al., 2008)

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดเรื่อง "ความมั่นคง" ได้พัฒนาจากการมุ่งเน้นเฉพาะในมิติของความมั่นคงของรัฐและการทหาร ไปสู่การพิจารณาในระดับปัจเจกและโครงสร้างสังคมที่หลากหลายมากขึ้น หนึ่งในองค์ประกอบที่ได้รับการเน้นย้ำมากขึ้นในยุคหลังสงครามเย็นก็คือ "ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ" (economic security) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่เพียงส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเท่านั้น หากยังเป็นรากฐานสำคัญที่เชื่อมโยงกับเสถียรภาพทางการเมือง การลดความรุนแรง

โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นความยากจน การเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ หรือการถูกตัดออกจากโอกาสทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกไม่เป็นธรรมในหมู่ประชาชน ซึ่งความรู้สึกนี้สามารถแปรเปลี่ยนเป็นแรงต่อต้านรัฐหรือกลุ่มชนชั้นนำได้ง่าย โดยเฉพาะในรัฐที่เปราะบางหรืออยู่ในภาวะเปลี่ยนผ่าน ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจจึงไม่ใช่เพียงปัญหาสังคม แต่กลายเป็นปัจจัยกระตุ้นความขัดแย้งทางการเมืองและความรุนแรงในระดับโครงสร้าง

ในระดับพื้นฐานที่สุด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจถูกบ่งชี้โดยการไม่มีความยากจนและการมีอยู่ของความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวม ซึ่งหมายความว่าสังคมที่บุคคลสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้อย่างต่อเนื่อง ประสบกับความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ถือว่ามีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แม้ว่าแนวคิดจะมุ่งเน้นไปที่ประเด็นเชิงระบบที่กว้างขึ้น แต่การอภิปรายทางวิชาการทั่วไปเกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามพื้นฐานของความเป็นอยู่ที่ดี ชี้ให้เห็นว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจของบุคคลสามารถวัดได้โดย

(1) สภาพของการมีรายได้ที่มั่นคงหรือทรัพยากรอื่นๆ ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้

(2) ความมั่นคงในการจ้างงานหรือความมั่นคงในอาชีพ

(3) ความสามารถในการซื้อปัจจัยพื้นฐาน การเข้าถึงการมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคม การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และการดูแลสุขภาพและเด็กที่เข้าถึงได้ ตัวชี้วัดเหล่านี้ก้าวข้ามรายได้เพียงอย่างเดียวเพื่อครอบคลุมการสนับสนุนทางสังคมและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับความเป็นอยู่ที่ดี

ตาราง 1 ตารางตัวบ่งชี้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

มิติของความมั่นคง	ตัวบ่งชี้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	ตัวบ่งชี้ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ	คำอธิบาย/บริบท
ความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล	การไม่มีความยากจน	ความยากจน	ความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐาน เชื่อมโยงโดยตรงกับความสามารถในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และคุณภาพชีวิตที่ดี
	รายได้/ทรัพยากรที่มั่นคงและคาดการณ์ได้	ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น	ความสามารถในการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้
	ความมั่นคงในการจ้างงาน		การเข้าถึงแหล่งรายได้ที่เชื่อถือได้

ที่มา: สร้างโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป แนวคิดของ Brenda L. Horrigan, Theodore Karasik, Rennison Lalgee ใน Encyclopedia of Violence, Peace, & Conflict ได้เสนอกรอบความคิดใหม่เกี่ยวกับความมั่นคงที่มีฐานอยู่บนเศรษฐกิจ โดยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนทิศทางจากความมั่นคงเชิงทหารไปสู่แนวทางแบบองค์รวมที่เน้นการสร้าง ความมั่นคงในชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง แนวคิดเช่นนี้ไม่เพียงขยายความเข้าใจของเราเกี่ยวกับสาเหตุของความรุนแรง แต่ยังเสนอทางออกที่ยั่งยืนผ่านการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง ซึ่งจะนำไปสู่สันติภาพในระยะยาว

Remigijus Dimašius และ Ramunas Vilpišauskas (2004) ได้นำเสนอว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่สามารถให้คำนิยามแบบตายตัวได้ แต่สามารถมองผ่านแง่มุมต่าง ๆ ได้ ดังนี้

(1) เสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Stability) เช่น การควบคุมอัตราเงินเฟ้อ การบริหารหนี้สาธารณะ และการเติบโตของ GDP อย่างสมดุลและยั่งยืน

(2) ความมั่นคงด้านรายได้และการจ้างงาน การที่ประชาชนมีรายได้เพียงพอ การมีงานทำที่มั่นคง และสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้อย่างเท่าเทียม

(3) การจัดหาสินค้าและบริการที่จำเป็นอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในภาวะวิกฤต เช่น อาหาร ยา วัคซีนโรค และพลังงาน เพื่อไม่ให้ประชาชนขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน

(4) ความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Resilience) ลดการพึ่งพาการนำเข้าจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง เพื่อป้องกันผลกระทบจากความปั่นป่วนของเศรษฐกิจโลก

(5) ความมั่นคงด้านเทคโนโลยีและข้อมูล การควบคุมเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ รวมถึงการป้องกันการรั่วไหลหรือการจารกรรมทางเศรษฐกิจ

(6) การไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางเศรษฐกิจจากต่างประเทศ เช่น การใช้มาตรการทางการค้าเพื่อกดดันหรือบีบบังคับในทางการเมือง หรือที่เรียกว่า Economic Coercion

(7) ความสามารถของรัฐในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาและป้องกันประเทศ ทั้งในด้านงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และการพัฒนาทุนมนุษย์

(8) การจัดหาสินค้ายุทธศาสตร์ (Strategic Products) เช่น สินค้าที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อความมั่นคงของรัฐและระบบเศรษฐกิจโดยรวม

(9) การกระจายความหลากหลายในระบบการค้าระหว่างประเทศ เพื่อลดการพึ่งพิงประเทศใดประเทศหนึ่ง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจในระยะยาว

(10) ความมั่นคงทางสังคมของบุคคล เช่น การมีรายได้ที่เพียงพอ การเข้าถึงบริการสาธารณะ การประกันความมั่นคงของงานและรายได้ (Remigijus Dimašius & Ramūnas Vilpišauskas, 2004)

2.2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยชิ้นนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ (1) วรรณกรรมเกี่ยวกับผลกระทบของผู้ลี้ภัยต่อเศรษฐกิจของรัฐผู้รับ และ (2) การจัดการวิกฤตผู้ลี้ภัยในบริบทยุโรประดับสหภาพยุโรป

2.2.1 วรรณกรรมเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของผู้ลี้ภัยต่อเศรษฐกิจของรัฐผู้รับ

จากงานของ Thomas Faist (2000) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดผู้ลี้ภัยย้ายถิ่นฐานคือ เศรษฐกิจ โดยผู้ย้ายถิ่นจะเปรียบเทียบความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต้นทางและปลายทาง เพื่อหาโอกาสในเรื่องค่าแรงและการทำงานที่ดีกว่า แต่ในปัจจุบันการย้ายถิ่นฐานที่เพิ่มขึ้นมักเกิดจากสถานการณ์ บังคับ เช่น สงครามหรือความขัดแย้งภายในประเทศ (Faist, 2000) และในงานของ Myron Weiner (1995) ก็ได้ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นโดยจำแนกแยกตัวแปรในการย้ายถิ่นฐานออกเป็น 3 ตัวแปรสำคัญ 1. ตัวแปรด้านความแตกต่าง ความแตกต่างในเรื่องค่าแรง อัตรา

การจ้างงาน และนโยบายการรับผู้ลี้ภัยของแต่ละประเทศ 2. ตัวแปรเชิงพื้นที่ ระยะทางและต้นทุนการเดินทาง 3. ตัวแปรทางด้านความสัมพันธ์ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และเครือญาติ ตัวแปรเหล่านี้สะท้อนปัจจัยที่ผู้อพยพพิจารณาในการตัดสินใจย้ายถิ่นฐาน และผู้อพยพข้ามชาติกลายเป็นตัวแสดงทางการเมืองสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองของประเทศผู้รับและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ต้นทางและประเทศผู้รับ ประเทศผู้รับจึงต้องหาวิธีการจัดการการอพยพอย่างมีประสิทธิภาพ (Weiner, 1995)

ในงานของ Stephen Castles และ Mark J. Miller (1998) ได้มีการอธิบายถึงขั้นตอนในการย้ายถิ่นฐานของผู้อพยพรวมถึงผลกระทบไว้ว่า ขั้นตอนในการย้ายถิ่นฐานของผู้อพยพสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การตัดสินใจย้ายถิ่นฐาน ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม 2. ช่วงการย้ายถิ่นฐาน ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายคนเข้าเมืองและนโยบาย 3. การเข้ามาในสังคมประเทศปลายทาง ผู้อพยพสร้างเครือข่ายชาติพันธุ์ในชุมชนใหม่ ซึ่งมีผลต่อ เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมายของประเทศผู้รับ นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาถึงผลกระทบที่สืบเนื่องมาจากการเข้ามาของผู้อพยพ เพราะจะทำให้เกิดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติของระบบเศรษฐกิจประเทศผู้รับ และผลกระทบ ทางด้านการเมืองของการย้ายถิ่นฐาน ส่วนใหญ่มักจะปรากฏในรูปแบบของการปรับเปลี่ยนนโยบาย ของรัฐ รวมถึงผลกระทบทางด้านกฎหมาย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสถานะ และกฎหมายแรงงานของประเทศ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่กำหนดสถานะภาพของผู้ย้ายถิ่น ตลอดจนสวัสดิการทางสังคมที่พึงจะได้รับ ซึ่งอาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดต่าง ๆ ได้ตามนโยบายของรัฐ (Stephen Castles & Miller, 1998)

วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยนั้นมีหลายงานที่ศึกษาประเทศในยุโรป จุฬารุ เออร์ริกสกูล (2562) ได้ศึกษาวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในกรีซและอิตาลีในช่วงปี 2015 ซึ่งเป็นสองประเทศแรกๆที่ผู้อพยพเข้ามามากที่สุด ซึ่งจำนวนผู้อพยพที่มากเกินไปส่งผลให้ทั้งสองประเทศไม่สามารถจัดการควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความท้าทายที่เกิดขึ้นทันทีคือ ทั้งสองประเทศไม่สามารถลงทะเบียนและพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้อพยพตามระบบดับลิน (Dublin Regulation) และไม่สามารถควบคุม จำนวนผู้อพยพทั้งหมดได้ ซึ่งส่งผลให้ผู้อพยพจำนวนมากที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนสามารถเดินทางต่อไปยังประเทศ สมาชิกอื่นๆ ที่เป็นเป้าหมายในการขอลี้ภัย การเดินทางของผู้อพยพจากกรีซและอิตาลีผ่านฮังการีและโครเอเชียทำให้ประเทศเหล่านี้กลายเป็น เส้นทางผ่านของผู้อพยพ ซึ่งกระจายไปทั่วสหภาพยุโรปอย่างรวดเร็ว ระบบต่างๆ ในฮังการีและโครเอเชียต้อง เผชิญกับแรงกดดันจากการทะลักเข้ามาของผู้อพยพมากกว่าที่จะรองรับได้ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาที่ผู้อพยพบางคนปฏิเสธที่จะลงทะเบียนเพราะต้องการเดินทางต่อไปยังประเทศอื่นๆ โดยฮังการีและประเทศยุโรป ตะวันออกบางประเทศแสดงจุดยืนชัดเจนตั้งแต่แรกว่าพวกเขาไม่ต้องการรับผู้อพยพและพยายามผลักดัน ออกไป สถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เนื่องจาก ทุกประเทศต่างพยายามหาวิธีเลี่ยงไม่ต้องรับผิดชอบต่อการจัดการกับผู้อพยพ โดยแม้แต่เยอรมนีที่เป็นประเทศ เป้าหมายหลักก็ประสบปัญหาคล้ายกัน เช่น การขาดแคลนที่พักพิงจนต้องสร้างค่ายฉุกเฉินในสวนสาธารณะ หรือโรงเรียน อีกทั้งยังมีปัญหาผู้อพยพบางส่วนขัดขวางการควบคุมหรือลงทะเบียนเพื่อที่จะเดินทางต่อไปยัง ประเทศอื่น ทำให้เกิดการ

ต่อต้านด้วยวิธีการต่างๆ รวมถึงการใช้ความรุนแรง เช่น การทำร้ายเจ้าหน้าที่ การยึด รถสาธารณะ เพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศอื่น หรือการข่มขู่อื่นๆ (จุฬารัตน์ เอื้อรักสกุล, 2562)

นอกจากสองประเทศที่ได้กล่าวไปแล้ว มอนิลา มีทอง (2561) ได้ศึกษากรณีฮังการี ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากผู้ลี้ภัยต่อประเทศเจ้าบ้านยังคง เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการ บางส่วนสรุปว่าผู้ลี้ภัยสามารถเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของ ประเทศเจ้าบ้าน ในขณะที่นักวิชาการบางคนโต้แย้งว่า การมีผู้ลี้ภัยจำนวนมากหนึ่งอาจสร้างผลกระทบในทางลบ ต่อเศรษฐกิจได้ เป็นไปได้ว่ากลุ่มประเทศวิสเซกราด (Visegrád) ไม่ต้องการรับผู้ลี้ภัยเนื่องจากมองว่าผู้ลี้ภัยเป็นภาระทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อไม่มีการชดเชยทางการเงินจากสหภาพยุโรปเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการให้ ที่ลี้ภัยแก่ผู้ลี้ภัย ทำให้ประเทศเจ้าบ้านเสียค่าใช้จ่ายเอง ในบางกรณีอาจทำให้เกิดเงินเฟ้อ และการแข่งขันใน ตลาดแรงงานอาจทำให้ค่าจ้างลดลงและลดการจ้างงานของคนในประเทศ แต่ในบางครั้งผลกระทบทาง เศรษฐกิจจากผู้ลี้ภัยต่อประเทศเจ้าบ้านไม่ได้เป็นไปในทางลบเสมอไป ในทางตรงกันข้าม การมีอยู่ของผู้ลี้ภัย และผู้อพยพอาจเป็นตัวกระตุ้นทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเจ้าบ้าน (มอนิลา มีทอง, 2561)

ผู้ลี้ภัย จำนวนมากที่หลั่งไหลจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศที่รับผู้ลี้ภัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากรัฐบาลของประเทศเจ้าบ้านนั้น โดยปกติก็ต้องรับภาระหนักในการเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติและประชาชนของตน แม้ว่า ประเทศเหล่านี้จะเผชิญกับภาระอันหนักหน่วง แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบต่อผู้ลี้ภัยได้ เนื่องจาก เหตุผลด้านมนุษยธรรม และการเมืองระหว่างประเทศ รัฐมีพันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัยในการให้ความคุ้มครองผู้ลี้ภัย แต่กลไกการจัดการของแต่ละรัฐกลับไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะจัดการกับปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ แต่ละรัฐยังคงออกนโยบายและดำเนินการตามผลประโยชน์ของชาติตนเองเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนถึงความไร้ประสิทธิภาพของการบังคับใช้แนวปฏิบัติร่วมกัน ปัญหาผู้ลี้ภัยยังส่งผลกระทบต่อประเทศที่ ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงผู้ลี้ภัยเองในด้านปัจจัยพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่พักพิง การรักษาพยาบาล และสิทธิขั้น พื้นฐานอื่นๆ เช่น การศึกษาและการทำงาน หากไม่มีงานทำ ปัญหาสังคมก็จะเกิดขึ้น ผู้ลี้ภัยหรือผู้แสวงหาที่ลี้ภัยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2.2.2 การจัดการวิกฤตผู้ลี้ภัยในบริบทยุโรประดับสหภาพยุโรป

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) (2003) ได้มีการกล่าวถึง การรับมือและการจัดการกับผู้ลี้ภัยไว้ว่า เมื่อกล่าวถึงประเด็นผู้ลี้ภัย ด้วยจำนวนผู้อพยพและผู้ลี้ภัยที่เพิ่มขึ้น การจัดการจึงไม่ใช่เรื่องง่าย ทำให้รัฐบาลทั่วโลกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาแนวทาง และ ความร่วมมือในการจัดการวิกฤตการณ์นี้ ทางสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติได้ กำหนดแนวทางการจัดการปัญหาผู้ลี้ภัยอย่างยั่งยืนใน 3 รูปแบบ: 1. การเดินทางกลับโดยสมัครใจ ให้ผู้ลี้ภัยกลับบ้านเมื่อสถานการณ์ ปลอดภัย แม้ จะมีข้อจำกัดในความกลัวต่อสถานการณ์เดิม 2. การตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม ย้ายผู้ลี้ภัยไปประเทศที่สาม โดยเน้นกลุ่มเปราะบางและต้องพิจารณาคุณสมบัติทางการศึกษาและการปรับตัว 3. การตั้งถิ่นฐานในประเทศแรกรับ ให้ผู้ลี้ภัยตั้งถิ่นฐานในประเทศแรกรับ หาก ไม่สามารถกลับประเทศหรือย้ายไปที่สาม พร้อม

ได้รับสิทธิและสวัสดิการเช่นเดียวกับพลเมือง (UNHCR, 2003) และ Channe Lindstrom (2003) ยังได้มีการกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดการการย้ายถิ่นฐานในสหภาพยุโรปว่าจำเป็นต้องมีแนวทางจัดการปัญหาการย้ายถิ่นฐานที่ดี มากขึ้น ซึ่งรวมถึงการปรึกษาหารือและทำความเข้าใจกับประเทศที่สามเพื่อจัดการปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สหภาพยุโรปไม่ควรมุ่งจัดการปัญหาเฉพาะในภูมิภาคของตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องมีการดำเนินงานเชิงรุกและมีบรรทัดฐานที่ชัดเจน โดยเฉพาะการสร้างกลยุทธ์ที่สอดคล้องและการหารือกับรัฐบาลของประเทศ ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาการย้ายถิ่น (Lindstrom, 2003) แต่อย่างไรก็ตามในงานของ Massimo Bordignon และ Simone Moriconi (2017) มองว่ามาตรการของสหภาพยุโรปยังต้องเผชิญกับปัญหาในระยะยาว ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความแตกต่างระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและ ประชากรศาสตร์ การจัดการปัญหาจึงต้องทำงานร่วมกันทุกฝ่าย ไม่ใช่เพียงสหภาพยุโรปฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตาม กระบวนการบางอย่างในการแก้ปัญหากลับมีผลลัพธ์ที่ไม่น่าพอใจ เนื่องจากความแตกต่างของประเด็นผู้ลี้ภัย และการขาดนโยบายและข้อมูลเพียงพอในการจัดการ 3. การจัดการผู้ลี้ภัยของสหภาพยุโรป (Massimo Bordignon & Moriconi, 2017)

ในงานของ Nathalie Tocci & Benedetta Voltolini (2010) ยุโรปจำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ทางพรมแดนของประเทศที่มีผู้ลี้ภัยเข้ามาจำนวนมาก โดยภูมิศาสตร์ ของเมดิเตอร์เรเนียนและตะวันออกกลางมีผลต่อการกำหนดนโยบายใน 2 แนวทาง ดังนี้ 1. นโยบายของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับประเด็นสันติภาพ ความมั่นคง การค้า การต่อต้านการก่อการร้าย และความมั่นคงด้านพลังงาน 2. สหภาพยุโรปเป็นตัวแสดงที่มีรัฐ และการกำหนดนโยบายเพื่อนบ้านถูกกำหนดโดยการผสมผสาน ระหว่างการบูรณาการภายในยุโรปและนโยบายต่างประเทศ แต่ความแตกต่างระหว่างประเทศสมาชิกในเรื่อง การจัดการผู้ลี้ภัย ส่งผลให้การดำเนินงานร่วมกันภายใต้ระบบลี้ภัยร่วมของสหภาพยุโรป เป็นไปได้ยาก (Nathalie Tocci & Benedetta Voltolini, 2010) โดยงานของ Ségolène Barbou Des Places (2017) ได้กล่าวถึงหลักการที่เกี่ยวกับการแบ่งปันความรับผิดชอบร่วมของสหภาพยุโรปขาดประสิทธิภาพด้วยปัจจัย ดังนี้ 1. ขาดความมุ่งมั่นในการจัดการปัญหาผู้ลี้ภัย 2. ขาดความเป็นปึกแผ่นทางการเงินระหว่างประเทศสมาชิก 3. รัฐไม่สามารถระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ เพราะสงครามและความขัดแย้งอยู่เหนือการควบคุม ของรัฐ แต่ยังคงมีช่องว่างที่เป็นปัญหาอยู่ (Ségolène Barbou Des Places, 2017) จากงานของ Eiko R. Thielemann (2004) ที่ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้สหภาพยุโรปจะมีนโยบายเพื่อการจัดการปัญหาให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการให้สำเร็จ ลุล่วงได้เพราะความแตกต่างในปัจจุบันเชิงโครงสร้างระหว่างประเทศสมาชิกจะส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการในการใช้เครื่องมือทางนโยบายในการแก้ไขปัญหา (Thielemann, 2004)

ในความเป็นจริงแล้วประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปมีประเด็นในเรื่องของการรับผู้ลี้ภัยเข้าประเทศมาโดยตลอดไม่ใช่แค่ช่วงปีปัจจุบัน วรรณภา สิริศิริ (2559) ได้ตระหนักถึงปัญหาดังนี้และมองว่ายุโรปต้องเร่งแก้ไขปัญหานี้ เนื่องจากมีผู้ลี้ภัยจำนวนมากเข้ายุโรป ทำให้สหภาพยุโรป ต้องดำเนินงานเพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดการกับผู้ลี้ภัยเหล่านี้ คือเรื่องของความมั่นคง เนื่องจากมีผู้ลี้ภัย จำนวนมากในยุโรปและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ บุคคลเหล่านั้นเป็นภัยคุกคามต่อ

ความมั่นคงชายแดนร่วมของยุโรป ความอ่อนแอของประเทศด้านหน้าทำให้มีผู้ลี้ภัยตกค้างและลักลอบผิดกฎหมายเข้าประเทศ ยุโรปมีข้อตกลง เซงเกน ที่ เป็นข้อตกลงว่าด้วยชายแดนร่วมของประเทศสมาชิกทำให้เขตแดนไม่มีจุดตรวจ บุคคลต่างๆสามารถเดินทางเข้าได้อย่างเสรี ซึ่งปัญหาผู้ลี้ภัยในยุโรปที่กำลังเผชิญนั้นล้วนต้องเร่งแก้ไข ได้แก่ 1. จำนวนผู้ลี้ภัยที่อพยพเข้ามาจำนวนมาก 2. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม 3. ปัญหาเครือข่าย อาชญากรรมที่ลักลอบเข้ามา 4. ความมั่นคงร่วมของยุโรป ในประเด็นการสูญเสียชีวิต และการลักลอบผิด กฎหมายชายแดน (วรรณภา ลีระศิริ, 2560)

ถึงแม้จะมีแนวทางต่าง ๆ ข้อเสนอต่าง ๆ ในการแก้ไขหรือจัดการปัญหาของผู้ลี้ภัยแต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายจากงานของ วรวรรณ วรเนตร (2562) หากมองย้อนไปในช่วงทศวรรษ 1980 ประเทศในยุโรปนำหลักการเกี่ยวกับความ หลากหลายทางวัฒนธรรมและร่วมกันสร้างอัตลักษณ์ และค่านิยมร่วมกัน อย่างไรก็ตามการสร้างอัตลักษณ์ร่วม กลับเน้นย้ำการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมมากขึ้น ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เคยเป็นองค์ประกอบสำคัญ ของสังคมยุโรปถูกตีความในแง่ลบและแคบลง ในปี 2010 นางอังเกลา แมร์เคิล นายกรัฐมนตรีเยอรมนี กล่าวว่าวิธีการบูรณาการผู้อพยพชาวมุสลิม ในเยอรมนีล้มเหลว พร้อมเรียกร้องให้ผู้อพยพปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเยอรมัน ความรู้สึกต่อต้านสังคมพหุ วัฒนธรรมไม่ได้จำกัดอยู่แค่เยอรมนีเท่านั้น แต่ประเทศยุโรปอื่น ๆ ก็เริ่มแสดงความไม่พอใจกับผู้อพยพจากนอก ยุโรปเช่นกัน ส่งผลให้เกิดแนวโน้มในการกีดกันผู้อพยพเพิ่มมากขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมถูกท้าทายและยังเป็นปัญหามากขึ้นเมื่อการก่อการร้ายกลายเป็นภัยคุกคามหลักของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อัตลักษณ์ทางศาสนา แกนหลักในการแบ่งแยกทางวัฒนธรรม วาทกรรมต่อต้านศาสนาอิสลาม (วรวรรณ วรเนตร, 2562)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นจะเห็นได้ว่าสามารถจำแนกมิติที่งานชิ้นอื่นศึกษาได้เป็น 2 ประเภทได้แก่ 1. มิติสาเหตุและผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัย และ 2. วิธีการรับมือกับวิกฤตการณ์ดังกล่าวในยุโรป ซึ่งก็มีการกล่าวถึงทั้งประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง โดยยึดนิยาม "ผู้ลี้ภัย" จากอนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาเจนีวา (1951) และพิธีสารเพิ่มเติม (1967) รวมถึงการวิจัยการอพยพ เช่น สงคราม ความขัดแย้ง การละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงการกล่าวถึงผลกระทบที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งส่วนใหญ่ระบุว่าการอพยพส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงบวกและลบ นอกจากนี้ทุกชิ้นงานยังมีการเสนอข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข เสนอการทำงานร่วมกันระหว่างประเทศต้นทางและปลายทาง ซึ่งมีส่วนแตกต่างกันเช่นกัน กรอบวิเคราะห์และมิติการศึกษาบางงานเน้นมิติทางกฎหมายและสิทธิมนุษยชน ในขณะที่บางงานเจาะลึกถึงมิติทางเศรษฐกิจและสังคม งานวิจัยบางชิ้นเน้นที่ประเทศปลายทางในยุโรปโดยเฉพาะ ขณะที่บางงานขยายการวิเคราะห์ไปถึงความร่วมมือระหว่างประเทศนอกภูมิภาค รวมถึงข้อแตกต่างทางระดับความลึกในหัวข้องานที่ศึกษาขั้นตอนของการย้ายถิ่น มีมิติที่ต่างจากงานที่เน้นเฉพาะนโยบายการจัดการผู้อพยพในระดับรัฐ และความครอบคลุมของปัญหาบางงานวิเคราะห์เชิงลึกเรื่องการต่อต้านสังคมพหุวัฒนธรรมในยุโรป ในขณะที่บางงานเพียงระบุแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมโดยไม่ลงรายละเอียดเชิงสถิติหรือกรณีศึกษา และที่สำคัญที่สุดจากทั้งหมดทั้งหมดจะเห็นว่ายังไม่มีการศึกษาเยอรมนีอย่างเป็นระบบ บางชิ้นงานมีการกล่าวถึง

เยอรมนีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งที่เป็นประเทศปลายทางที่รับจำนวนมาก เพราะฉะนั้นงานขึ้นจะพยายามที่จะขยายความรู้และความเข้าใจ อุดช่องว่างการศึกษาที่ยังไม่มีผู้ใดพูดถึงมากนัก รวมถึงพยายามอุดช่องว่างในระยะเวลาในการศึกษาที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยของชิ้นงานต่าง ๆ

2.3 กรอบการวิจัย

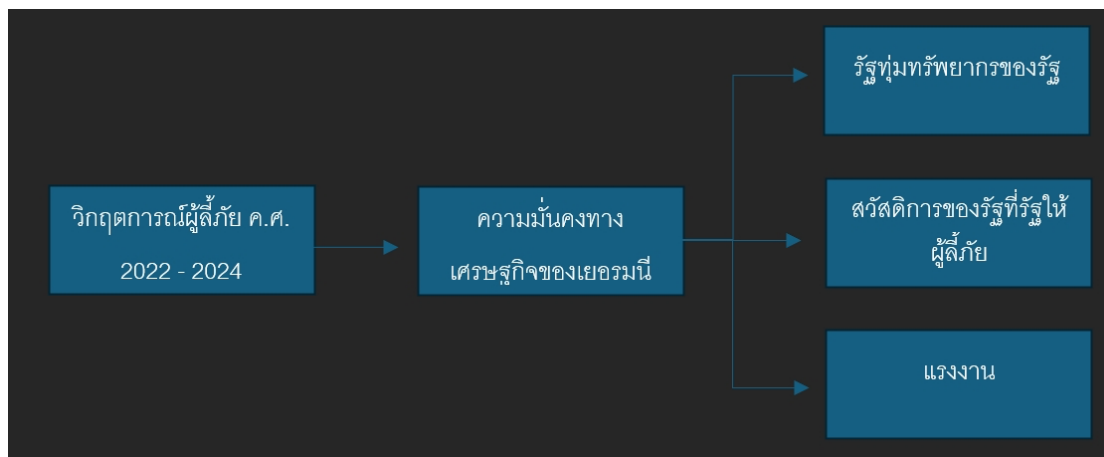
งานชิ้นนี้ศึกษาผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนในช่วงปี 2022–2024 ที่มีต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี รวมถึงผลกระทบในมิติทรัพยากรของรัฐ และประเมินผลกระทบในมิติโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจาก ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2022 ที่รัสเซียเริ่มปฏิบัติการทางทหารในประเทศยูเครน วิกฤตการณ์ความมั่นคงในยุโรปได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนชาวยูเครนจำนวนมากต้องอพยพออกจากประเทศ เพื่อหลบหนีภัยสงครามและแสวงหาความปลอดภัยในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป หนึ่งในประเทศหลักที่รองรับผู้ลี้ภัยเหล่านี้คือ เยอรมนี ซึ่งนอกจากจะมีบทบาทในระดับภูมิภาคแล้ว ยังเป็นหนึ่งในประเทศปลายทางที่ผู้ลี้ภัยเลือกเดินทางเข้ามามากที่สุด ด้วยระบบสวัสดิการสังคมที่เข้มแข็ง โอกาสทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐานรองรับที่ค่อนข้างพร้อมแม้เยอรมนีจะมีนโยบายรองรับผู้ลี้ภัยที่ยึดหลักสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรม แต่การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ลี้ภัยในระยะเวลาดังกล่าวก็อาจก่อให้เกิดแรงกดดันต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ภาระทางการคลังในการจัดหาที่อยู่อาศัย การศึกษา การดูแลสุขภาพ และการฝึกอาชีพ รวมไปถึงผลกระทบต่อตลาดแรงงานทั้งในด้านการจ้างงานและค่าจ้างแรงงานพื้นฐาน

2.3.1 ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัย (Refugee Crisis) โดยพิจารณาจากปริมาณผู้ลี้ภัยที่เข้าสู่เยอรมนีในช่วงปี 2022–2024 ความถี่ของเหตุการณ์ข้ามพรมแดน สาเหตุการเข้ามามีผู้ลี้ภัย จำนวนผู้ลี้ภัย

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security Level) ประเมินผ่านดัชนีต่าง ๆ เช่น อัตราการว่างงาน สัดส่วนงบประมาณด้านสวัสดิการ การเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวม และเสถียรภาพของตลาดแรงงาน

2.3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: สร้างโดยผู้วิจัย

ในช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 เยอรมนีได้เผชิญกับวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัย ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ วิกฤตการณ์ครั้งนี้ได้บีบให้รัฐบาลเยอรมนีต้อง "ทุ่มเทพทรัพยากรของรัฐ" เป็นจำนวนมากเพื่อรับมือกับสถานการณ์ ทั้งในด้านการจัดการ การจัดหาที่พักพิง และการดูแลความเป็นอยู่ของผู้ลี้ภัย นอกจากนี้ รัฐยังต้องจัดสรร "สวัสดิการ" ต่างๆ ให้แก่ผู้ลี้ภัย ซึ่งเป็นอีกหนึ่งภาระที่เพิ่มขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ผลกระทบยังแผ่ขยายไปถึงภาค "แรงงาน" ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของอุปทานและอุปสงค์ในตลาดแรงงานจากการหลั่งไหลของผู้ลี้ภัยเข้ามาในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาเติมเต็มในบางตำแหน่งงาน หรือสร้างความท้าทายในการบูรณาการเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยรวม วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามาส่งผลกระทบทางความมั่นคงเศรษฐกิจของเยอรมนีในช่วงเวลาดังกล่าว

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ผู้ลี้ภัยในประเทศเยอรมนีอย่างลึกซึ้ง โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจมหภาค เช่น งบประมาณภาครัฐ อัตราการว่างงาน และอัตราการจ้างงานของผู้ลี้ภัย รวมถึงจำนวนผู้ลี้ภัยที่เข้ามาในประเทศเยอรมนีในช่วงปี 2022 ถึง 2024 ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้สามารถมองเห็นภาพรวมของสถานการณ์ ตลอดจนความเชื่อมโยงระหว่างวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจในประเทศได้อย่างชัดเจน

3.2 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้มาจากรายงานทางการของรัฐบาลเยอรมนีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย รวมถึงข้อมูลจากองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และธนาคารโลก (World Bank)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วยบทความวิชาการ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ รวมถึงสถิติเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย เช่น อัตราการจ้างงาน งบประมาณสาธารณะ และข้อมูลอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมความเข้าใจในประเด็นศึกษา

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการโดยการศึกษาดocuเม้นต์ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ทั้งจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการ เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย วารสารวิชาการ ตลอดจนแหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์ขององค์กรที่น่าเชื่อถือ ข้อมูลดังกล่าวจะถูกรวบรวมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นข้อค้นพบที่มีความหมายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยเฉพาะการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมุ่งเน้นการแยกแยะ ประมวลผล และตีความเนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารและรายงานต่าง ๆ เพื่อค้นหาประเด็นหลัก แนวโน้ม และความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ผู้ลี้ภัยกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่เกี่ยวข้อง เช่น ตัวเลขงบประมาณ อัตราการว่างงาน และอัตราการจ้างงานของผู้ลี้ภัย เพื่อสนับสนุนข้อสรุปเชิงคุณภาพให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4

ผลการศึกษา

บทนี้จะนำเสนอผลการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ลี้ภัยในทวีปยุโรป โดยเฉพาะกรณีศึกษาประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศปลายทางหลักของผู้ลี้ภัยจากทั่วโลกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อแสดงผลการศึกษา โดยจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. ภาพรวมสถานการณ์ผู้ลี้ภัยในยุโรปและเยอรมนี 2. ผลกระทบในมิติทรัพยากรของรัฐ โดยจะศึกษาถึงงบประมาณที่เยอรมนีใช้เกี่ยวกับประเด็นผู้ลี้ภัย การเข้าถึงบริการสาธารณะ และภาระค่าใช้จ่าย 3. ผลกระทบในเชิงมิติโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยศึกษาถึงตลาดแรงงาน และแรงงานทางการเมืองเพื่อพิจารณาเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

4.1 ภาพรวมสถานการณ์ผู้ลี้ภัยในยุโรปและเยอรมนี

4.1.1 สถานการณ์วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในยุโรป

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ยุโรปได้กลายเป็นภูมิภาคปลายทางสำคัญของกระแสการย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะในกรณีของผู้ลี้ภัยและผู้อพยพจากภูมิภาคที่เกิดความขัดแย้งและวิกฤตทางมนุษยธรรม เช่น ตะวันออกกลาง แอฟริกาเหนือ และเอเชียใต้ วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยที่รุนแรงที่สุดเกิดขึ้นในปี 2015 อันเป็นผลมาจากสงครามกลางเมืองในซีเรีย ความไม่มั่นคงในอัฟกานิสถาน และความรุนแรงในอิรัก ส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยจำนวนมหาศาลหลั่งไหลเข้าสู่ทวีปยุโรป ผ่านเส้นทางบอลข่านและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

สมาชิกในสหภาพยุโรป (EU) ต้องเผชิญกับแรงกดดันที่รุนแรงในการหาทางออกร่วมกัน ท่ามกลางความเห็นที่แตกต่างของประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการรับผู้ลี้ภัย กลไกการกระจายผู้ลี้ภัย (Relocation Mechanism) และระบบขอลี้ภัย (Asylum System) ที่มีความเหลื่อมล้ำ ส่งผลให้บางประเทศต้องแบกรับภาระมากกว่าประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศชายแดน เช่น กรีซ อิตาลี และสเปน

แม้ในช่วงหลังปี 2017 เป็นต้นมา จำนวนผู้ลี้ภัยที่เดินทางเข้าสู่ยุโรปจะลดลง แต่ปัญหาดังกล่าวยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อเกิดสถานการณ์ใหม่ในช่วงปี 2022 ได้แก่

(1) สงครามในยูเครน (2022–ปัจจุบัน) ความขัดแย้งที่เกิดจากการรุกรานของรัสเซียต่อยูเครนในเดือนกุมภาพันธ์ 2022 ส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยชาวยูเครนหลบหนีออกนอกประเทศเป็นจำนวน สหภาพยุโรปได้ตอบสนองอย่างรวดเร็วด้วยการใช้กลไก “การคุ้มครองชั่วคราว” (Temporary Protection Directive) เพื่อให้ผู้ลี้ภัยยูเครนสามารถพำนัก ทำงาน และเข้าถึงบริการพื้นฐานในประเทศสมาชิกได้อย่างรวดเร็ว

การปฏิบัติการทางทหารระหว่างรัสเซียกับยูเครนซึ่งเริ่มต้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2022 ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์โลกยุคใหม่ ที่ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อทั้งสองประเทศโดยตรงเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดความปั่นป่วนในระดับนานาชาติ ทั้งในด้านความ

มั่นคง เศรษฐกิจ และมนุษยธรรม การรุกรานยูเครนโดยรัสเซียถือเป็นการเริ่มต้นของสงครามเต็มรูปแบบในยุโรปครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง และนำมาซึ่งจำนวนผู้เสียชีวิตมหาศาล รวมถึงการอพยพของประชากรนับล้านคน

แม้ว่าความตึงเครียดระหว่างรัสเซียและยูเครนจะมีมาตั้งแต่ปี 2014 อันเป็นปีที่รัสเซียผนวกคาบสมุทรไครเมีย และเกิดการสู้รบในภูมิภาคดอนบาส ระหว่างกองกำลังยูเครนกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่รัสเซียให้การสนับสนุน แต่สถานการณ์กลับรุนแรงขึ้นอย่างมากในช่วงปลายปี 2021 เมื่อรัสเซียเริ่มระดมกำลังทหารจำนวนมากตามแนวชายแดนกับยูเครน และในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2022 รัสเซียได้ประกาศรับรองเอกราชของสองเขตแยกดินแดนในแคว้นโดเนตสค์ และลูฮันสค์ จากนั้นเพียงสามวัน วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2022 รัสเซียก็ได้เริ่มการ "ปฏิบัติการพิเศษทางทหาร" โดยอ้างว่าเพื่อปกป้องประชาชนในดอนบาสจาก "การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์" และเพื่อ "ปลดลัทธินาซี" ออกจากยูเครน

สงครามที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตอย่างมหาศาล ทั้งในหมู่ทหารและพลเรือน ตามรายงานขององค์การสหประชาชาติ (UN) ตั้งแต่เริ่มจนถึงช่วงต้นปี 2025 มีผู้เสียชีวิตชาวยูเครนจากสงครามนี้แล้วมากกว่า 50,000 คน และจากรัสเซียโดยประมาณ 90,000 คน ซึ่งรวมถึงพลเรือนหลายพันคนที่ถูกโจมตีด้วยขีปนาวุธ ปืนใหญ่ และโดรน ทางยูเครนได้รายงานว่าการทหารของตนเสียชีวิตนับหมื่นนาย ขณะที่รัสเซียก็ได้รับความสูญเสียในระดับใกล้เคียงกันหรือมากกว่า แม้รัฐบาลรัสเซียจะไม่เปิดเผยข้อมูลอย่างเป็นทางการก็ตาม องค์การสิทธิมนุษยชนและนักข่าวภาคสนามต่างก็รายงานถึงกรณีการสังหารหมู่ การซ้อมทรมาน และการโจมตีโครงสร้างพื้นฐานพลเรือน เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน และโรงงานไฟฟ้า ซึ่งอาจเข้าข่าย อาชญากรรมสงคราม (Kobkaew, 2025)

หนึ่งในผลกระทบที่ใหญ่ที่สุดจากสงครามคือการเกิด วิกฤตผู้ลี้ภัยในยุโรป ตามข้อมูลจากองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) และ UNHCR ประชาชนชาวยูเครนมากกว่า 14 ล้านคน ต้องพลัดถิ่นฐานจากบ้านเรือนของตน ผู้หญิง เด็ก และผู้สูงอายุจำนวนมากต้องเผชิญกับสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ทั้งในแคมป์ผู้ลี้ภัยและในประเทศเจ้าบ้าน แม้ว่าจะได้รับการช่วยเหลือจากนานาชาติ แต่ปัญหาด้านจิตใจ ความไม่แน่นอนในอนาคต และการขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ ก็ยังเป็นความท้าทายใหญ่ตามข้อมูลล่าสุดจากหน่วยงานระหว่างประเทศ (UNHCR, 2025a) สถานการณ์ผู้ลี้ภัยจากสงครามในยูเครนมี ดังนี้

(ก) สถิติผู้ลี้ภัยยูเครน ข้อมูล ณ ต้นปี 2025 ผู้ลี้ภัยยูเครนในต่างประเทศ มีผู้ลี้ภัยชาวยูเครนประมาณ 6.9 ล้านคน ที่ได้ลี้ภัยไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยส่วนใหญ่อยู่ในยุโรป เช่น โปแลนด์ เยอรมนี และเช็ก ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ มีประชาชนยูเครนประมาณ 3.7 ล้านคนที่ต้องพลัดถิ่นภายในประเทศ เนื่องจากการสู้รบและความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ต่าง ๆ และความต้องการด้านมนุษยธรรม ประมาณ 12.7 ล้านคน ในยูเครนต้องการความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในปี 2025 รวมถึงเด็กเกือบ 2 ล้านคน

(ข) ประเทศที่รับผู้ลี้ภัยยูเครนมากที่สุดตามรายงานของ UNHCR ณ เดือนกรกฎาคม 2024 ประเทศที่รับผู้ลี้ภัยยูเครนมากที่สุด ได้แก่ เยอรมนี ประมาณ 1.19 ล้านคน

โปแลนด์ ประมาณ 957,000 คน เช็กประมาณ 371,000 คน สหราชอาณาจักร ประมาณ 247,000 คน สเปน ประมาณ 211,000 คน

(2) ผลกระทบจากโควิด-19 และเศรษฐกิจโลก: การระบาดของโควิด-19 ทำให้การเคลื่อนไหวของผู้คนทั่วโลกชะลอตัวลงในช่วงปี 2020–2021 แต่เมื่อข้อจำกัดเริ่มผ่อนคลายในปี 2022 จำนวนผู้ลี้ภัยและผู้อพยพกลับเพิ่มขึ้นอีกครั้ง โดยมีทั้งผู้ที่ถูกผลักดันจากความยากจน ภัยธรรมชาติ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต้นทาง (UNHCR, 2023) ทั้งนี้จำนวนผู้ลี้ภัยทั่วโลก เพิ่มขึ้นจาก 27.1 ล้านคน ในปี 2021 เป็น 35.3 ล้านคน ณ สิ้นปี 2022 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นที่มากที่สุดในปีเดียวเท่าที่เคยมีการบันทึกมา และจำนวนผู้พลัดถิ่นทั้งหมด รวมถึงผู้ลี้ภัย ผู้ขอลี้ภัย และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 108.4 ล้านคน ณ สิ้นปี 2022 เพิ่มขึ้นจากปี 2021 ถึง 19.1 ล้านคน ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นที่มากที่สุดในประวัติศาสตร์ของ UNHCR (UNHCR, 2023)

นอกจากนี้ ในความเป็นจริงแล้วภาพรวมการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นในปี 2022 ส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้งทางอาวุธ การละเมิดสิทธิมนุษยชน ความยากจน และภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สงครามในยูเครนที่เริ่มต้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2022 ส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยชาวยูเครนจำนวนมากหลั่งไหลออกนอกประเทศ โดยในปี 2022 ประเทศที่มีจำนวนผู้ลี้ภัยมากที่สุดในปี ได้แก่ ตุรกี: ประมาณ 3.6 ล้านคน อิหร่าน ประมาณ 3.4 ล้านคน โคลอมเบีย ประมาณ 2.5 ล้านคน เยอรมนี ประมาณ 2.1 ล้านคน ปากีสถานประมาณ 1.7 ล้านคน (UNHCR, 2023)

4.1.2 สถานการณ์วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีถือเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่สำคัญที่สุดในบริบทของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในยุโรป ด้วยบทบาทในฐานะประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจและการเมืองของสหภาพยุโรป ทำให้แนวทางและนโยบายของเยอรมนีมีอิทธิพลต่อภูมิภาคในวงกว้าง โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตผู้ลี้ภัยปี 2015 ซึ่งรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีอังเกลา แมร์เคิล ได้ตัดสินใจเปิดพรมแดนต้อนรับผู้ลี้ภัยจำนวนมากจากตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ การตัดสินใจดังกล่าวไม่เพียงสร้างแรงกระเพื่อมในทางนโยบายเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการผสมผสานหลักมนุษยธรรมเข้ากับความเป็นจริงทางการเมืองและโครงสร้างของรัฐสวัสดิการสมัยใหม่ (Maïa de La Baume, 2017)

เยอรมนีมีระบบการจัดสรรและรองรับผู้ลี้ภัยที่ค่อนข้างชัดเจน โดยอิงตามกลไก “Königsteiner Schlüssel” ซึ่งใช้เกณฑ์รายได้และจำนวนประชากรของแต่ละรัฐ เป็นฐานในการจัดสรรผู้ลี้ภัยอย่างเป็นสัดส่วน ภายใต้ระบบนี้ รัฐต่าง ๆ ของเยอรมนีมีหน้าที่ในการดูแลผู้ลี้ภัยทั้งในด้านที่พักอาศัย การเรียนภาษาเยอรมัน การฝึกอาชีพ และการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความพยายามในการบูรณาการผู้ลี้ภัยเข้าสู่โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว (Daniel Thym et al., 2013)

อย่างไรก็ตาม การเปิดรับผู้ลี้ภัยจำนวนมากก็สร้างแรงกดดันต่อระบบภายในประเทศไม่น้อย โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากผลกระทบเชิงโครงสร้าง เช่น การเปลี่ยนแปลงประชากรในบางพื้นที่ การปรับตัวของระบบการศึกษาและตลาดแรงงาน ตลอดจนความท้าทายในการสร้าง

ความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างชุมชนเจ้าบ้านกับชุมชนผู้อพยพ ซึ่งบางกรณีก็ทำให้เกิด กระแสต่อต้านหรือความรู้สึกไม่มั่นคงในหมู่ประชาชน เยอรมนียังต้องรับมือกับการเติบโตของกลุ่ม การเมืองขวาจัด เช่น พรรค AfD ที่มักใช้ประเด็นการอพยพเพื่อสร้างแรงสนับสนุนทางการเมือง โดยเฉพาะในรัฐฝั่งตะวันออกที่มีประวัติของความไม่ไว้วางใจต่อผู้อพยพสูง

นอกจากนี้ ในช่วงปี 2022–2024 เยอรมนีต้องเผชิญกับคลื่นผู้ลี้ภัยระลอกใหม่จาก สงครามยูเครน โดยกลายเป็นหนึ่งในประเทศที่รับผู้ลี้ภัยยูเครนมากที่สุดในยุโรป กลไกการคุ้มครอง ชั่วคราวตามกฎหมายของสหภาพยุโรปถูกนำมาใช้ทันที ทำให้ผู้ลี้ภัยชาวยูเครนสามารถเข้าถึงสิทธิ ขึ้นพื้นฐาน เช่น การทำงาน การศึกษา และระบบประกันสุขภาพอย่างรวดเร็ว แม้เยอรมนีจะมีความพร้อมในระดับหนึ่งในการรองรับสถานการณ์นี้ แต่การหลั่งไหลของผู้ลี้ภัยในระดับสูงก็ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านทรัพยากรสาธารณะ ที่อยู่อาศัย และภาระงานของเจ้าหน้าที่รัฐ (Federal Office for Migration and Refugees, 2022)

ข้อมูลจาก UNHCR ได้มีการออกมาเปิดเผยข้อมูลว่า ณ สิ้นปี 2024 เยอรมนีมีผู้ลี้ภัย และผู้ขอลี้ภัยรวมทั้งสิ้นประมาณ 3.02 ล้านคน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรอง: ประมาณ 2,667,191 คน ผู้ขอลี้ภัยที่อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณา ประมาณ 356,767 คน บุคคลไร้สัญชาติ ประมาณ 28,649 คน ในจำนวนนี้มีผู้ลี้ภัยจากยูเครนที่ได้รับสถานะการคุ้มครอง ชั่วคราวมากกว่า 1.1 ล้านคน ทั้งนี้ประเทศต้นทางของผู้ลี้ภัยในเยอรมนี ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีมาจาก หลากหลายประเทศ โดยประเทศต้นทางหลัก ๆ ได้แก่ ยูเครน มากกว่า 1.1 ล้านคน ซีเรีย มากกว่า 7 แสนคน อัฟกานิสถาน มากกว่า 2 แสนคน ตุรกีจำนวนมากที่ยังระบุไม่ได้ และอิรัก จำนวนมากที่ยังระบุไม่ได้ (UNHCR, 2025b)

ข้อมูลจาก UNHCR ระบุว่า เยอรมนีเป็นประเทศที่มีจำนวนผู้ลี้ภัยมากที่สุดใน สหภาพยุโรป และเป็นประเทศที่มีจำนวนผู้ลี้ภัยมากเป็นอันดับสามของโลก ในปี 2024 เยอรมนี ยังคงเป็น ผู้บริจาครายใหญ่อันดับที่สองของ UNHCR ในระดับรัฐบาล ด้วยเงินบริจาคจำนวน 332 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งช่วยให้ UNHCR สามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านมนุษยธรรมใน สถานการณ์การพลัดถิ่นและผู้ลี้ภัย (UNHCR, 2025b)

ถึงแม้เยอรมนีได้รับการยกย่องว่ามีระบบการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้พลัด ถิ่นและผู้ลี้ภัยโดยการ และการสนับสนุนต่อการดำเนินการตามข้อตกลงโลกว่าด้วยผู้ลี้ภัย (Global Compact on Refugees) เยอรมนีรับผู้ลี้ภัยผ่านการสร้างโครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ (resettlement) และ โครงการรับตามหลักมนุษยธรรม รวมถึง โครงการสนับสนุนจากชุมชน NesT และ โครงการโควตาที่ไม่ได้กำหนดล่วงหน้า (unallocated quota programme) แต่เกิดความไม่ แน่นนอนบางอย่างขึ้นที่ทำให้โครงการต่าง ๆ ต้องหยุดชะงัก เมื่อพรรคทางเลือกเพื่อเยอรมนี (AfD) ซึ่งต่อต้านผู้อพยพได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในรัฐทุรินเจียทางตะวันออกของประเทศ โดยชนะ คะแนนเสียงไปเกือบหนึ่งในสาม โดยมีคะแนนนำพรรค CDU ซึ่งเป็นพรรคอนุรักษ์นิยม และ นำหน้าพรรคการเมืองรัฐบาลทั้งสามพรรคของเยอรมนีอย่างมาก ผลลัพธ์ดังกล่าวทำให้พรรคขวา จัดได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งรัฐสภาเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งแสดงให้เห็น ถึงความไม่พอใจในประเด็นผู้ลี้ภัยของประชาชนชาวเยอรมนี (Parker, 2024) พรรค AfD ซึ่งเป็น พรรคการเมืองฝ่ายขวาจัด ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภาคตะวันออกของ

ประเทศ การสำรวจความคิดเห็นพบว่า ประมาณ 65% ของผู้สนับสนุน AfD ระบุว่า จุดยืนที่แข็งแกร่งต่อผู้อพยพเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้พวกเขาเลือกพรรคนี้ (Santos, 2023)

เมื่อเกิดกระแสการต่อต้านผู้ลี้ภัยของประชาชนชาวเยอรมนีที่พุ่งสูงขึ้นโดยในปี 2023 มีรายงานเหตุการณ์โจมตีผู้ลี้ภัยและผู้อพยพในเยอรมนีจำนวน 2,378 ครั้ง เพิ่มขึ้นจาก 1,248 ครั้ง ในปี 2022 โดยส่วนใหญ่เป็นการกระทำของกลุ่มขวาจัด (Horwood, 2024) ปัญหาการอพยพระหว่างประเทศเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่รับผู้ลี้ภัยมากเป็นอันดับ 3 ของโลก ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งชาวเยอรมันมีจำนวนมากขึ้นที่ต้องการให้ประเทศนี้รับผู้อพยพน้อยลง การย้ายถิ่นฐานและการขอสถานะผู้ลี้ภัยได้รับการถกเถียงอย่างดุเดือดก่อนการเลือกตั้งในเยอรมนีในเดือนกุมภาพันธ์ 2568 ซึ่งพรรคขวาจัด Alternative for Germany (AfD) ได้คะแนนโหวตเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าหลังจากเกิดเหตุโจมตีหลายครั้งซึ่งกล่าวโทษว่าผู้ลี้ภัยหรือผู้ขอสถานะผู้ลี้ภัย ปัญหาดังกล่าวได้รับการหารือเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาระหว่างพรรค CDU และพรรค SPD โดยพรรค CDU ผลักดันให้ผู้ขอลี้ภัยถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าชายแดนเยอรมนี ทั้งสองฝ่ายได้บรรลุข้อตกลงเบื้องต้นที่จะยุติโครงการรับผู้ลี้ภัยโดยสมัครใจของรัฐบาลกลาง เช่น โครงการของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นโครงการเดียวที่ยังคงดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และจะไม่เริ่มโครงการใหม่ใด ๆ (Al Jazeera and news agencies, 2025)

4.1.3 นโยบายการต่อต้านผู้ลี้ภัย

ข้อจำกัดด้านพรมแดนทางบกชั่วคราวของเยอรมนี: มาตรการเพื่อความมั่นคงและการควบคุมการอพยพ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เยอรมนีเผชิญกับแรงกดดันจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ลี้ภัยและผู้อพยพผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังวิกฤตการณ์ในยูเครน ความไม่มั่นคงในตะวันออกกลาง และปัญหาทางเศรษฐกิจในแอฟริกา ทำให้เยอรมนีต้องปรับนโยบายชายแดนอย่างเร่งด่วน หนึ่งในมาตรการที่สำคัญคือ การใช้ข้อจำกัดด้านพรมแดนทางบกชั่วคราวซึ่งเริ่มมีผลในปี 2024 ภายใต้รัฐบาลชุดใหม่ที่น่าโดยนายกรัฐมนตรีฟรีดริช เมร์ซ มาตรการนี้ถูกนำมาใช้โดยมีเป้าหมายเพื่อควบคุมการอพยพที่ไม่ได้รับอนุญาต ลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามด้านความมั่นคง และตอบสนองต่อกระแสความวิตกกังวลของประชาชนต่อประเด็นผู้อพยพผิดกฎหมาย ข้อจำกัดด้านพรมแดนที่ประกาศใช้ครอบคลุมการตรวจสอบพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น โปแลนด์ สาธารณรัฐเช็ก ออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ และได้ขยายเพิ่มเติมไปยังฝรั่งเศส เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ และเดนมาร์ก โดยมีกำหนดระยะเวลาชั่วคราว 6 เดือน และสามารถขยายออกไปได้อีกตามความจำเป็น รัฐบาลได้เพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ชายแดนกว่า 3,000 นาย เพื่อดำเนินการตรวจสอบเอกสารและยับยั้งการเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย (Grieshaber, 2025)

นอกจากนี้ มาตรการใหม่นี้ยังรวมถึงการปฏิเสธผู้อพยพที่ไม่มีเอกสารประจำตัว ณ จุดผ่านแดน ยกเว้นกรณีเด็กหรือสตรีมีครรภ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนที่เข้มงวดกว่านโยบาย “เปิดประตู” ในสมัยนายกรัฐมนตรีแองเกลา แมร์เคิล โดยมาตรการควบคุมชายแดนของเยอรมนีได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนที่มีความวิตกกังวลต่อความมั่นคงและผลกระทบทางสังคม อย่างไรก็ตาม กลับสร้างความไม่พอใจให้แก่ประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ เช่น สวิตเซอร์แลนด์ ที่เห็นว่า

การประกาศใช้ข้อจำกัดดังกล่าวขาดการหารือล่วงหน้า และอาจกระทบต่อหลักเสรีภาพในการเดินทางภายใต้กรอบเชงเก้น (Schengen Agreement) (Crossland, 2024)

ในภาพรวม ข้อจำกัดด้านพรมแดนทางบกของเยอรมนีสะท้อนถึงแนวโน้มใหม่ของภูมิรัฐศาสตร์ยุโรป ที่ให้ความสำคัญต่อ “ความมั่นคงภายใน” มากกว่าการรวมกลุ่มเพื่อมนุษยธรรม แม้ว่ามาตรการนี้จะมีเหตุผลเชิงนโยบายที่ชัดเจน แต่ก็ควรได้รับการทบทวนอย่างรอบด้านเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลลัทธิมนุษยชนและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในระดับภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

4.1.4 กลไกการรับผู้ลี้ภัย

ในช่วงก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีการออกมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมาในการหลีกเลี่ยงและหยุดรับผู้ลี้ภัยตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น กลไกการรับผู้ลี้ภัยของเยอรมนี (Germany's asylum and refugee system) เป็นระบบที่ค่อนข้างครอบคลุมและซับซ้อน โดยมีการดำเนินการตามกฎหมายภายในประเทศและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เยอรมนีให้การรับรอง เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย 2494 และกฎหมายของสหภาพยุโรป โดยจากการศึกษากลไกการรับผู้ลี้ภัยของเยอรมนีแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

(1) การยื่นขอลี้ภัย (Asylum Application) ผู้ที่เดินทางเข้าสู่เยอรมนีและต้องการขอลี้ภัยต้องยื่นคำร้องต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยทั่วไปจะยื่นผ่านสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองหรือ สำนักงานกิจการผู้ลี้ภัยและการโยกย้ายถิ่นฐานแห่งสหพันธ์รัฐ โดยผู้ขอลี้ภัยจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศชั่วคราวจนกว่ากระบวนการพิจารณาจะสิ้นสุด และระหว่างนี้จะถูกจัดสรรให้อยู่ในศูนย์รับผู้ลี้ภัยชั่วคราว (initial reception centers)

(2) กระบวนการพิจารณาคำร้อง (Asylum Procedure) BAMF จะเป็นผู้พิจารณาว่าผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิได้รับการคุ้มครองในรูปแบบใด ดังนี้ (1) สถานะผู้ลี้ภัย (Refugee Status) – สำหรับผู้ที่ถูกข่มเหงจากเหตุผลทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ ความคิดเห็นทางการเมือง ฯลฯ (2) การคุ้มครองแบบอนุเคราะห์ (Subsidiary Protection) – สำหรับผู้ที่อาจประสบอันตรายร้ายแรง เช่น สงคราม หากถูกส่งกลับประเทศ และ (3) การคุ้มครองด้านมนุษยธรรม (Humanitarian Protection) – กรณีพิเศษที่มีความจำเป็นทางมนุษยธรรม เช่น ผู้ป่วยหนักหรือผู้เยาว์ไม่มีผู้ดูแล (Federal Office for Migration and Refugees, 2024)

(3) การกระจายและตั้งถิ่นฐาน (Reception and Allocation) ผู้ขอลี้ภัยจะถูกจัดสรรไปยังรัฐต่าง ๆ ของเยอรมนีตามระบบ “Königsteiner Schlüssel” ซึ่งเป็นสูตรที่ใช้คำนวณตามจำนวนประชากรและรายได้ของแต่ละรัฐ เพื่อกระจายภาระอย่างสมดุล โดยหลังจากได้รับสถานะแล้ว ผู้ลี้ภัยสามารถย้ายออกจากศูนย์พักชั่วคราวและเริ่มต้นตั้งถิ่นฐาน เช่น หางาน ทำการเรียนภาษา และเข้าถึงบริการสังคม (Daniel Thym et al., 2013)

(4) โครงการพิเศษในการรับผู้ลี้ภัย เยอรมนีมีโครงการรับผู้ลี้ภัยเพิ่มเติม นอกเหนือจากผู้ที่เดินทางเข้าประเทศเอง อาทิ โครงการ Resettlement (การตั้งถิ่นฐานใหม่) ที่รับผู้ลี้ภัยจากประเทศที่สามโดยตรง โดยร่วมมือกับ UNHCR โครงการ Humanitarian Admission Programmes เช่น รับผู้ลี้ภัยชาวซีเรียแบบครอบครัวหรือแบบกลุ่มเปราะบาง และ โครงการ NesT

(Neustart im Team) โดยเป็นโครงการสนับสนุนโดยชุมชนท้องถิ่น (Community Sponsorship) ซึ่งกลุ่มอาสาสมัครจะช่วยผู้ลี้ภัยตั้งตัวในสังคมใหม่ (ceosbharat, 2025)

(5) สิทธิและบริการของผู้ลี้ภัย ผู้ลี้ภัยที่ได้รับสถานะจะได้รับใบอนุญาตพำนัก (Residence permit) สิทธิในการทำงานและเรียนภาษา การเข้าถึงบริการสุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสิทธิในการรวมครอบครัว

4.2 ผลกระทบในมิติทรัพยากรของรัฐ

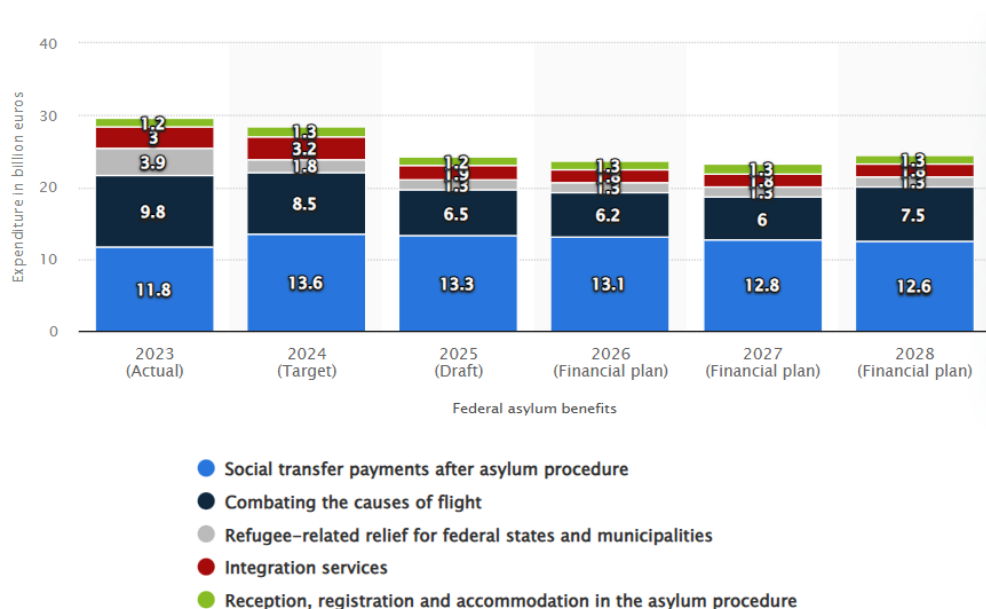
4.2.1 งบประมาณ

วิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีในช่วงปี 2022 - 2025 ได้ทุ่มงบประมาณและทรัพยากรไปจำนวนมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากเหตุการณ์ความขัดแย้งต่างๆ เช่น สงครามในยูเครน โดยในปี 2023 รัฐบาลกลางและรัฐต่างๆ โดยจ่ายให้ 7500 ยูโร/2.85 แสนบาท ต่อคน (ไทยโพสต์, 2023) เพื่อสนับสนุนผู้ลี้ภัยและผู้อพยพ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่พัก อาหาร และการบูรณาการสู่สังคม เยอรมนีมุ่งเน้นการช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม เช่น การใช้บัตรเงินสดแทนเงินสด เพื่อลดความซับซ้อนของระบบ ในปี 2022 เยอรมนีต้องรับมือกับผู้ลี้ภัยจากยูเครนที่มีจำนวนมากถึงประมาณ 800,000 คน รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมถึง 2.4 พันล้านยูโรเพื่อใช้ในการบรรเทาทุกข์และตั้งรกรากใหม่ให้กับผู้ลี้ภัยกลุ่มนี้ ครอบคลุมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พัก อาหาร และการบูรณาการสู่สังคม เช่น การใช้บัตรเงินสดแทนเงินสด เพื่อลดภาระและความซับซ้อนของระบบสวัสดิการ

ในปี 2022 มีผู้อพยพเข้ามาในเยอรมนีเป็นจำนวนมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ โดยคาดการณ์ว่า จำนวนผู้อพยพสูงถึง 1.2 ล้านคน ซึ่งมากกว่าจำนวนผู้อพยพที่เดินทางมาเยอรมนีในช่วงวิกฤตผู้ลี้ภัยในปี 2015 ถึง 35% เปอร์เซ็นต์ ทำให้รัฐบาลเยอรมนีจัดสรรเงิน 3,500 ล้านยูโรเพื่อจัดหาทรัพยากรและที่พักให้กับผู้ลี้ภัยที่เดินทางมาถึงประเทศ (Logan, 2022)

ในปี 2023 ใช้งบประมาณไป 29,700 ล้านยูโร แบ่งออกเป็นค่าเงินโอนทางสังคมภายหลังขั้นตอนการขอสถานะผู้ลี้ภัย 11,800 ล้านยูโร การรับมือกับผลกระทบด้านต้นทุนจากการต่อสู้อยู่ 9,800 ล้านยูโร การบรรเทาทุกข์จากรัฐบาลกลางและเทศบาล 3,900 ล้านยูโร บริการบูรณาการ 3,000 ล้านยูโร และ ค่าต้อนรับ ลงทะเบียน ที่พัก และขอสถานะผู้ลี้ภัย 1,200 ล้านยูโร ในปี 2024 ใช้งบประมาณไป 28,400 ล้านยูโร แบ่งออกเป็นค่าเงินโอนทางสังคมภายหลังขั้นตอนการขอสถานะผู้ลี้ภัย 13,600 ล้านยูโร การรับมือกับผลกระทบด้านต้นทุนจากการต่อสู้อยู่ 8,500 ล้านยูโร การบรรเทาทุกข์จากรัฐบาลกลางและเทศบาล 1,800 ล้านยูโร บริการบูรณาการ 3,200 ล้านยูโร และ ค่าต้อนรับ ลงทะเบียน ที่พัก และขอสถานะผู้ลี้ภัย 1,300 ล้านยูโร และ ในปี 2025 ใช้งบประมาณไป 24,200 ล้านยูโร แบ่งออกเป็นค่าเงินโอนทางสังคมภายหลังขั้นตอนการขอสถานะผู้ลี้ภัย 13,300 ล้านยูโร การรับมือกับผลกระทบด้านต้นทุนจากการต่อสู้อยู่ 6,500 ล้านยูโร การบรรเทาทุกข์จากรัฐบาลกลางและเทศบาล 1,300 ล้านยูโร บริการบูรณาการ 1,900 ล้านยูโร และ ค่าต้อนรับ ลงทะเบียน ที่พัก และขอสถานะผู้ลี้ภัย 1,200 ล้านยูโร โดยในระยะยาวหลังจากปี 2025 (2026 – 2028) ได้มีการคาดการณ์ถึงค่าใช้จ่ายของผู้ลี้ภัยว่าในปี 2026 จะใช้งบประมาณไป 23,700

ล้านยูโร จะลดลงเหลือประมาณ 23,200 ล้านยูโรในปี 2027 และจะเพิ่มขึ้นอีกครั้งเป็น 24,500 ล้านยูโรในปี 2028 (Statista Research Department, 2025)

ภาพประกอบ 2 ภาพสถิติงบประมาณที่เยอรมนีใช้ไปตั้งแต่ปี 2023 - 2025 และการคาดการณ์งบประมาณ

ที่มา: Statista Research Department (Statista Research Department, 2025)

จากข้อมูลจะเห็นว่างบประมาณที่ใช้ต่อประเด็นผู้ลี้ภัยนั้นลดลงเนื่องจาก 2024 รัฐบาลกลางมีแผนที่จะลดงบประมาณสำหรับการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยลงครึ่งหนึ่งจากปี 2023 เหตุผลหลักที่รัฐบาลเยอรมนีมีแผน ลดงบประมาณสำหรับผู้ลี้ภัยในปี 2024 และ 2025 มีหลายประเด็นที่เชื่อมโยงกัน ทั้งในมิติ เศรษฐกิจ การเมือง และแรงกดดันจากสาธารณะ เยอรมนีในช่วงหลังการระบาดของโควิด-19 และวิกฤตสงครามรัสเซีย-ยูเครนเผชิญกับความท้าทายทางการเมืองอย่างหนัก รัฐบาลมีภาระหนี้และการใช้จ่ายจำนวนมากในด้านพลังงาน การป้องกันประเทศ และสวัสดิการขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชน ภายใต้กฎหมายการคลังของเยอรมนีที่มีข้อจำกัดอย่างเข้มงวด เช่น “กฎเบรคหน้” (debt brake) รัฐบาลจึงจำเป็นต้องตัดลดงบประมาณในหลายด้าน หนึ่งในเป้าหมายคือ งบประมาณที่ใช้ดูแลผู้ลี้ภัย ขนาดของงบประมาณที่ใช้ในประเด็นนี้ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและมากเกินไปที่รัฐจะรับมือได้ในระยะยาว ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ในปี 2023 เยอรมนีใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยถึงกว่า 48.2 พันล้านยูโร ซึ่งเกือบเทียบเท่ากับงบประมาณทางการทหารทั้งปี และคิดเป็นเกือบร้อยละ 10 ของงบประมาณรัฐบาลกลางทั้งหมด (Semonsen, 2023) สัดส่วนดังกล่าวถือว่าสูงอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับงบประมาณในด้านอื่น เช่น การศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หรือระบบประกันสังคม ความไม่สมดุลเช่นนี้ส่งผลให้รัฐบาลต้อง

ตัดสินใจปรับลดงบประมาณ เพื่อให้ไม่ให้เป็นประเด็นผู้ลี้ภัยกลายเป็น “ภาระถาวร” ที่กีดกันทรัพยากรของรัฐเกินความเหมาะสม

ปัจจุบันประชาชนชาวเยอรมันจำนวนมากเริ่มตั้งคำถามว่า รัฐบาลควรใช้งบประมาณส่วนใหญ่ไปกับผู้ลี้ภัยหรือไม่ ขณะที่คนในประเทศยังต้องเผชิญปัญหาค่าครองชีพสูงที่อยู่อาศัยขาดแคลน และสวัสดิการสังคมไม่ทั่วถึง ความไม่พอใจนี้กลายเป็นแรงส่งให้พรรคการเมืองฝ่ายขวาและอนุรักษนิยมใช้ประเด็นนี้ในการโจมตีรัฐบาล กระแส “ต่อต้านผู้ลี้ภัย” ในบางพื้นที่จึงมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น และแม้ว่ารัฐบาลกลางจะลดงบประมาณสำหรับผู้ลี้ภัย แต่ภาระในการดูแลยังคงอยู่กับรัฐบาลท้องถิ่น เช่น เมืองและรัฐย่อยต่าง ๆ สิ่งนี้นำไปสู่ความตึงเครียดระหว่างระดับรัฐบาล โดยหลายรัฐวิจารณ์รัฐบาลกลางว่ากำลัง “ผลักภาระ” ลงมาโดยไม่ให้ทรัพยากรเพียงพอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการแก่ผู้ลี้ภัยและประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น (Chris Bryant & Bloomberg Opinion, 2025)

นอกจากนี้การลดงบประมาณสวัสดิการถือเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ทางอ้อมของรัฐบาลในการจำกัดจำนวนผู้ลี้ภัยที่เดินทางเข้าสู่เยอรมนี เพราะการลดสิทธิประโยชน์ เช่น ที่พักฟรีหรือเงินช่วยเหลือ อาจทำให้ประเทศไม่น่าสนใจสำหรับการขอลี้ภัยใหม่ การใช้กลไกทางเศรษฐกิจเพื่อจำกัดแรงจูงใจเช่นนี้เป็นวิธีที่รัฐบาลบางประเทศใช้ในการควบคุมการอพยพแบบไม่เป็นทางการ (Mellersh, 2024)

4.2.2 การเข้าถึงบริการสาธารณะของผู้ลี้ภัยในประเทศเยอรมนี

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศเยอรมนีได้กลายเป็นหนึ่งในประเทศที่มีผู้ลี้ภัยเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจากภูมิภาคตะวันออกกลาง แอฟริกา และเอเชีย เนื่องจากปัญหาสงคราม ความรุนแรง และภัยพิบัติทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยหลักมนุษยธรรมและพันธะตามกฎหมายระหว่างประเทศ เยอรมนีได้จัดสรรระบบบริการสาธารณะเพื่อรองรับผู้ลี้ภัยเหล่านี้ เรียงความนี้จะนำเสนอภาพรวมของการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ของผู้ลี้ภัยในเยอรมนี (Justiz, 1993) โดยแบ่งออกเป็นบริการด้านที่พัก การรักษาพยาบาล การศึกษา การทำงาน และสวัสดิการสังคม ดังนี้

(1) การเข้าถึงที่พักและความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน

เมื่อผู้ลี้ภัยเดินทางมาถึงเยอรมนีในช่วงแรก พวกเขาจะถูกส่งไปยังศูนย์ต้อนรับหรือศูนย์พักพิง (Reception Centers) ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ภายในศูนย์เหล่านี้ ผู้ลี้ภัยจะได้รับที่พัก อาหาร และของใช้จำเป็นเบื้องต้นแบบไม่มีค่าใช้จ่าย ในบางกรณีพวกเขาอาจได้รับเงินช่วยเหลือรายเดือนแทนเพื่อใช้ซื้อสิ่งของที่จำเป็น นอกจากนี้ รัฐบาลยังพยายามกระจายผู้ลี้ภัยไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อแบ่งเบาภาระของศูนย์กลางเมืองใหญ่และส่งเสริมการรวมกลุ่มในสังคม

(2) การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข

ด้านการรักษาพยาบาล ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะในช่วง 18 เดือนแรกหลังจากเดินทางมาถึง ซึ่งรวมถึงการรักษาโรคเฉียบพลัน การคลอดบุตร และการดูแลผู้ป่วยที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หลังจากพ้นกำหนดในประเทศเกิน 18 เดือน

ผู้ลี้ภัยจะได้รับสิทธิเข้าสู่ระบบประกันสุขภาพของรัฐเช่นเดียวกับพลเมืองเยอรมันทั่วไป ซึ่งถือเป็นระบบที่ครอบคลุมและมีคุณภาพสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของยุโรป (Santos, 2025)

(3) การศึกษาและการเรียนรู้ภาษา

เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ลี้ภัยมีสิทธิเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐตามระบบภาคบังคับ โดยรัฐมีการจัดตั้ง “ชั้นเรียนรวม” (Welcome Classes) เพื่อสอนภาษาเยอรมันและเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ ยังมีโปรแกรมเรียนภาษาเยอรมันฟรีและหลักสูตรส่งเสริมการบูรณาการ เช่น หลักสูตรวัฒนธรรม กฎหมาย และประวัติศาสตร์เยอรมัน โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้ลี้ภัยสามารถปรับตัวเข้าสังคมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(4) การฝึกอาชีพและการมีงานทำ

ผู้ลี้ภัยสามารถขออนุญาตทำงานในเยอรมนีได้หลังจากพำนักในประเทศครบ 3 เดือน โดยต้องได้รับอนุมัติจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานจัดหางานของรัฐ หากผู้ลี้ภัยได้รับสถานะการพำนักถาวรหรือสถานะผู้ลี้ภัยแล้ว จะสามารถทำงานได้โดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ เยอรมนียังสนับสนุนการฝึกงาน (Ausbildung) และการฝึกอาชีพเฉพาะด้านให้กับผู้ลี้ภัย เพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงานและลดการพึ่งพาสวัสดิการของรัฐ (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2022)

(5) สวัสดิการทางสังคม

ผู้ลี้ภัยมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือตามกฎหมาย Asylum Seekers' Benefits Act ซึ่งครอบคลุมค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่พัก เสื้อผ้า และค่าเดินทาง เมื่อได้รับสถานะพำนักถาวรแล้ว พวกเขาจะมีสิทธิเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของเยอรมนีเต็มรูปแบบ เช่น เงินช่วยเหลือผู้ว่างงาน (Hartz IV), ค่ารักษาพยาบาล และเงินสงเคราะห์บุตร สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงความตั้งใจของรัฐในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เท่าเทียมสำหรับทุกคนในสังคม (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2022)

4.2.3 ภาระค่าใช้จ่ายระยะยาวจากการรองรับผู้ลี้ภัย

การเปิดรับผู้ลี้ภัยในเยอรมนีสะท้อนถึงหลักการด้านมนุษยธรรมและความมุ่งมั่นในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจนี้ก็ส่งผลกระทบเชิงลึกต่อมิติ “ทรัพยากรของรัฐ” โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระยะยาว ทั้งในด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ การที่เยอรมนีมีบทบาทเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำด้านมนุษยธรรมในยุโรป ทำให้ประเทศนี้เปิดรับผู้ลี้ภัยจำนวนมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤตผู้ลี้ภัยจากซีเรียและลัซด์จากยูเครน แม้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะมีจุดประสงค์เพื่อยึดหลักสิทธิมนุษยชนและสันติภาพระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม การรองรับผู้ลี้ภัยในระยะยาวได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากรของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในเชิงของภาระค่าใช้จ่ายที่ต่อเนื่องและซับซ้อน ซึ่งไม่เพียงสะท้อนในตัวเลขนงบประมาณ แต่ยังส่งผลกระทบเชิงโครงสร้างต่อระบบบริหารจัดการของประเทศในระยะยาว

หนึ่งในผลกระทบที่สำคัญคือ แรงกดดันทางงบประมาณ ที่เกิดจากต้นทุนในการดูแลผู้ลี้ภัยอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านที่พัก อาหาร การรักษาพยาบาล การศึกษา ตลอดจนการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ตัวอย่างที่ชัดเจนคือในปี 2016 เยอรมนีใช้จ่ายมากกว่า 21.7 พันล้านยูโรสำหรับการจัดการวิกฤตผู้ลี้ภัย และในปี 2024 งบประมาณสำหรับผู้ว่างงานซึ่งรวมถึงผู้ลี้ภัยบางส่วนพุ่งขึ้นแตะ 29.7 พันล้านยูโร ซึ่งเป็นภาระมหาศาลต่อระบบการคลังของประเทศ (Deutscher Bundestag, 2025)

หนึ่งในผลกระทบหลักที่เห็นได้ชัดคือการเพิ่มขึ้นของภาระงบประมาณภาครัฐอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลเยอรมนีต้องจัดสรรเงินจำนวนมหาศาลเพื่อให้การดูแลผู้ลี้ภัย ทั้งในด้านที่พัก อาหาร บริการสาธารณสุข การศึกษา ตลอดจนเงินสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี ใช้จ่ายเหล่านี้มีแนวโน้มเบียดเบียนงบประมาณในสาขาอื่น เช่น การพัฒนาเทคโนโลยี การศึกษา หรือโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ หากรัฐไม่สามารถควบคุมรายจ่ายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเพิ่มแรงกดดันต่อหนี้สาธารณะ ซึ่งจะกลายเป็นภาระทางการคลังต่อไปในอนาคต และส่งผลกระทบต่อทำให้บริการพื้นฐานแก่ประชาชนทั่วไป เนื่องจากงบประมาณและทรัพยากรบุคลากรถูกเบี่ยงเบนไปยังภารกิจรองรับผู้ลี้ภัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น โรงเรียนในบางพื้นที่มีนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยขาดแคลนบุคลากรครู โรงพยาบาลบางแห่งเผชิญกับปัญหาแออัดและต้องให้บริการผู้ป่วยมากกว่ากำลังที่มี ซึ่งทำให้ประชาชนท้องถิ่นรู้สึกว่าได้การบริการที่ด้อยลง ทั้งนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของประชาชนที่เป็นผู้เสียภาษีโดยตรง (Alkousaa, 2025a)

นอกจากนี้ ยังเกิด ความไม่สมดุลในการจัดสรรทรัพยากรในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในเมืองที่มีผู้ลี้ภัยกระจุกตัวสูง รัฐบาลท้องถิ่นต้องรับภาระเกินกำลัง ทั้งในเรื่องงบประมาณและการบริหารจัดการบริการสาธารณะ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิตระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศอย่างชัดเจน อาจนำไปสู่ความตึงเครียดทางสังคมและความไม่พอใจของประชาชนในระดับท้องถิ่น (OECD, 2025) ซึ่งเป็นประเด็นที่ไม่ควรมองข้าม ความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ที่รองรับผู้ลี้ภัยจำนวนมากมักต้องเผชิญกับแรงกดดันทางสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าพื้นที่อื่น รัฐจึงต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างไม่สมดุล และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท หรือระหว่างรัฐต่าง ๆ ภายในประเทศ

แม้ว่าผู้ลี้ภัยจะถูกมองว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถพัฒนาเป็นแรงงานในอนาคต โดยเฉพาะในประเทศเยอรมนีซึ่งกำลังเผชิญกับภาวะขาดแคลนแรงงาน แต่ในระยะสั้นนั้น รัฐยังคงต้องเผชิญกับภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้แก่ผู้ลี้ภัย เช่น ที่อยู่อาศัยชั่วคราว บริการด้านสาธารณสุข การศึกษาเบื้องต้น และเงินช่วยเหลือยังชีพ การสนับสนุนเหล่านี้แม้จะมีเจตนาเพื่อการบูรณาการทางสังคม แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับกลายเป็นภาระหนักทางงบประมาณของรัฐบาล โดยเฉพาะในช่วงแรกที่ยูเอเอียยังไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและหารายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความไม่สมดุลระหว่างค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันกับรายได้ภาษีที่ยังไม่สามารถตอบสนองได้ทันก่อให้เกิดแรงกดดันต่อเสถียรภาพทางการคลังของรัฐ

หากการนี้ยังคงดำเนินไปโดยไม่มีการปรับนโยบายหรือการสนับสนุนจากภายนอกเพิ่มเติม (Remix News Staff, 2025) อาจส่งผลให้รัฐบาลต้องจัดลำดับความสำคัญของงบประมาณใหม่ ซึ่งหมายถึงการลดงบประมาณในส่วนอื่น ๆ เช่น การศึกษา ระบบประกันสุขภาพ หรือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระยะยาว การใช้ทรัพยากรในลักษณะที่ไม่สมดุลเช่นนี้ยังอาจสร้างผลกระทบทางสังคมโดยรวม

ภาระค่าใช้จ่ายระยะยาวที่เกิดจากการรองรับผู้ลี้ภัยส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อมิตินโยบายของรัฐบาล ทั้งในด้านการเงิน การจัดสรรบุคลากร และโครงสร้างบริการสาธารณะ แม้ว่าเจตนาในการให้ความช่วยเหลือจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของมนุษยธรรม แต่หากไม่มีการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบคอบ ก็อาจก่อให้เกิดผลลบสะสมต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาวได้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รัฐยังต้องรับภาระในการบูรณาการผู้ลี้ภัยเข้าสู่ระบบแรงงาน ซึ่งต้องใช้เวลาและทรัพยากรในการฝึกอบรม อบรมภาษา และส่งเสริมทักษะที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้ลี้ภัยทุกคนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างราบรื่น บางส่วนยังคงพึ่งพาสวัสดิการรัฐ ทำให้ภาระงบประมาณไม่ลดลงตามคาด และอาจกลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่สร้างความเปราะบางต่อระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการในภาพรวม (Frymark, 2023)

นอกจากนี้ ภาระค่าใช้จ่ายระยะยาวในมิติของผู้ลี้ภัยยังนำมาซึ่งความไม่แน่นอนด้านนโยบายและทรัพยากรในอนาคต เพราะหากเกิดวิกฤตผู้อพยพในระลอกใหม่ เช่น จากสงครามหรือภัยธรรมชาติเยอรมนีอาจต้องเผชิญกับภาระใหม่ที่ไม่สามารถวางแผนงบประมาณล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ ความไม่แน่นอนนี้จึงบั่นทอนความสามารถของรัฐบาลในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

4.3 ผลกระทบในเชิงมิติโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

4.3.1 ตลาดแรงงาน

กลไกตลาดแรงงานของเยอรมนีเป็นหนึ่งในระบบที่มีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโลก โดยอาศัยหลักการของ “เศรษฐกิจตลาดแบบสังคม” ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างระบบตลาดเสรีกับการคุ้มครองทางสังคมอย่างเข้มแข็ง กลไกตลาดแรงงานของเยอรมนีมีลักษณะเฉพาะที่เน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ นายจ้าง และแรงงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจกับความเป็นธรรมในสังคม

กลไกสำคัญประการแรกคือระบบความร่วมมือทางสังคม (Social Partnership) ซึ่งสะท้อนผ่านการเจรจาต่อรองระหว่างสหภาพแรงงานและสมาคมนายจ้างในการกำหนดค่าจ้างและเงื่อนไขการทำงาน ระบบนี้ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างแรงงานกับนายจ้าง และเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ตลาดแรงงาน ข้อตกลงด้านแรงงานที่เกิดขึ้นจากการเจรจาต่อรองนี้ หรือที่เรียกว่า “Tarifverträge” (DGB, 2023) มีผลครอบคลุมแรงงานในหลายภาคส่วน และถือเป็นกลไกสำคัญในการรักษาระดับค่าจ้างที่เหมาะสมและป้องกันการเอารัดเอาเปรียบแรงงาน

นอกจากการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนแล้ว ภาครัฐของเยอรมนียังมีบทบาทสำคัญผ่านการกำกับดูแลและสนับสนุนระบบตลาดแรงงานโดยตรง โดยเฉพาะการดำเนินงานของสำนักงานจัดหางานกลาง ซึ่งมีการกิจหลักในการให้บริการด้านการจ้างงาน การฝึกอบรมวิชาชีพ

และการให้เงินประกันการว่างงาน กลไกเหล่านี้ทำให้แรงงานที่สูญเสียงานสามารถเข้าสู่ระบบการทำงานใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากการว่างงาน (Bundesagentur für Arbeit, 2025)

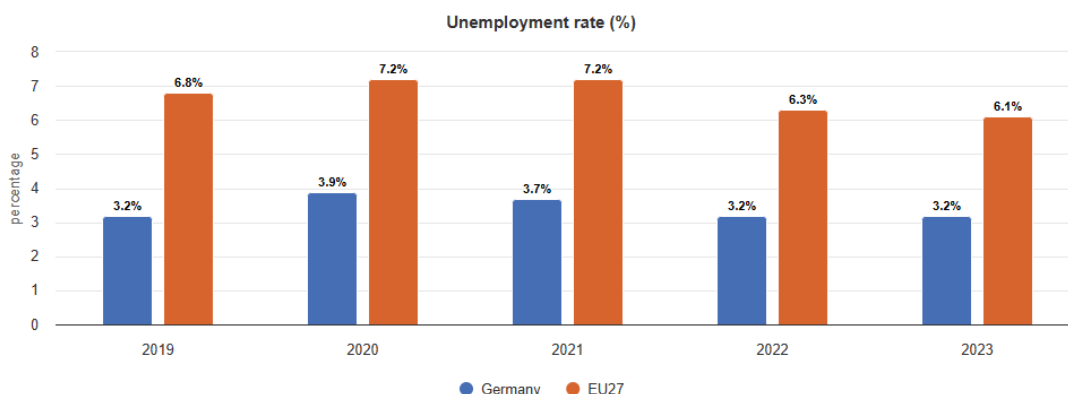
อีกหนึ่งจุดแข็งของระบบแรงงานเยอรมนีคือการมีระบบการศึกษาสายอาชีพแบบคู่ขนาน หรือ Dual System ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถฝึกงานในสถานประกอบการจริงควบคู่กับการเรียนทฤษฎีในโรงเรียน ระบบนี้ช่วยให้แรงงานรุ่นใหม่มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาด ลดปัญหาการว่างงานในกลุ่มเยาวชน และสร้างแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

กลไกที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือความยืดหยุ่นของรูปแบบการจ้างงาน (Flexibility) ควบคู่กับการมีระบบสวัสดิการที่เข้มแข็ง (Security) ซึ่งเรียกรวมกันว่า “Flexicurity” แรงงานในเยอรมนีสามารถเลือกทำงานในรูปแบบพาร์ทไทม์ งานชั่วคราว หรือทำงานจากระยะไกล (remote work) ได้อย่างยืดหยุ่น ขณะที่รัฐมีระบบประกันสังคมและกฎหมายแรงงานที่คุ้มครองสิทธิของแรงงานทุกกลุ่มอย่างรัดกุม

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เยอรมนียังเผชิญกับความท้าทายด้านโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมสูงวัยและการขาดแคลนแรงงานฝีมือ เพื่อแก้ไขปัญหานี้ รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเปิดรับแรงงานต่างชาติมากขึ้น ผ่านกฎหมายเช่น Skilled Immigration Act (The Federal Government, 2023) ที่ช่วยให้แรงงานต่างชาติเข้าสู่ตลาดแรงงานเยอรมนีได้ง่ายขึ้น ทั้งในด้านวีซ่า การรับรองวุฒิการศึกษา และโอกาสในการฝึกอบรมวิชาชีพในประเทศเยอรมนีเอง

ในปี 2023 มีคนมากกว่า 44.4 ล้านคนที่ทำงานอยู่ในตลาดแรงงานของเยอรมนี อัตราการจ้างงานอยู่ที่ร้อยละ 77.2 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป 27 ประเทศถึงร้อยละ 6.8 โดยอัตราการจ้างงานสำหรับผู้หญิงอยู่ที่ร้อยละ 73.6 สำหรับผู้ชายอยู่ที่ร้อยละ 80.8 และสำหรับเยาวชนอยู่ที่ร้อยละ 50.8 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรปทั้งหมด

ตลาดแรงงานของเยอรมนีในปี 2023 มีความมั่นคงและฟื้นตัวกลับสู่ระดับก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเห็นได้ชัด โดยอัตราการว่างงานของประเทศในปี 2023 ยังคงเท่ากับระดับที่บันทึกไว้ในปี 2022 และอยู่ในระดับต่ำมาก คือใกล้เคียงกับอัตราในปี 2018 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 3.5 และในปี 2019 ที่ร้อยละ 3.2 ความสามารถในการรักษาอัตราว่างงานให้อยู่ในระดับต่ำนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของระบบเศรษฐกิจและตลาดแรงงานของเยอรมนี ซึ่งแตกต่างจากหลายประเทศในสหภาพยุโรปที่ยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านการจ้างงาน โดยในปีเดียวกัน เยอรมนีมีอัตราว่างงานต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก EU27 ถึงร้อยละ 2.9

ภาพประกอบ 3 ภาพอัตราจำนวนผู้ว่างงานระหว่างเยอรมนีกับสหภาพยุโรป

ที่มา: EURES (EURES, 2025)

โครงสร้างของแรงงานที่ประกอบด้วยกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ โดยในปี 2023 พบว่าแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ร้อยละ 78.6 เป็นชาวเยอรมัน ขณะที่แรงงานร้อยละ 7.4 มาจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอื่น ๆ และร้อยละ 14 มาจากประเทศที่สามหรือประเทศนอกสหภาพยุโรป ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเยอรมนีมีสัดส่วนแรงงานต่างชาติมากกว่าค่าเฉลี่ยของ EU27 ซึ่งโดยทั่วไปแรงงานจากประเทศอื่นในสหภาพยุโรปจะมีเพียงร้อยละ 4.3 และแรงงานจากประเทศที่สามอยู่ที่ร้อยละ 10.5 เท่านั้น ความแตกต่างนี้แสดงถึงบทบาทสำคัญของแรงงานข้ามชาติในการเติมเต็มความต้องการของตลาดแรงงานเยอรมนี โดยเฉพาะในสาขาที่เผชิญกับการขาดแคลนแรงงาน เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ การดูแลสุขภาพ และงานฝีมือเฉพาะทาง (EURES, 2025)

ในปี 2022 พนักงานส่วนใหญ่ทำงานในภาคการผลิต ร้อยละ 21.1 รองลงมาคือการค้าส่งและค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์ ร้อยละ 16.9 กิจกรรมด้านสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ ร้อยละ 14.7 และกิจกรรมบริหารและสนับสนุนบริการ ร้อยละ 8.4 หากพิจารณาจำนวนวิชาชีพ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในภาคการค้าส่งและค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์ ร้อยละ 18 กิจกรรมวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 15.7 และการก่อสร้าง ร้อยละ 12.8

สถานการณ์อัตราว่างงานในเยอรมนีในปี 2023 มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยอัตราการว่างงานในภาคอุตสาหกรรม การก่อสร้าง และภาคบริการอยู่ที่ร้อยละ 4.1 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2022 ที่มีอัตราร้อยละ 3.9 นับเป็นการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.2 และยังคงสูงกว่าระดับก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 3.3 ในปี 2020 สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าตลาดแรงงานในบางภาคส่วนยังคงฟื้นตัวไม่เต็มที่จากผลกระทบทางเศรษฐกิจในช่วงหลายปีที่ผ่านมาที่น่าสังเกตคือ อัตราว่างงานในกลุ่มภาคเศรษฐกิจเหล่านี้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป

27 ประเทศ (EU27) ถึงร้อยละ 1.3 แสดงให้เห็นว่าภาคแรงงานของเยอรมนีในบางอุตสาหกรรมยังมีความเปราะบางเมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในยุโรป (EURES, 2025)

ในด้านโครงสร้างของตลาดแรงงาน ปี 2024 เยอรมนีต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอาชีพที่ต้องใช้ทักษะสูงหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ผู้ปฏิบัติงานด้านการก่อสร้าง และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ การขาดแคลนแรงงานในกลุ่มเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพานวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยี

ในขณะเดียวกัน ตลาดแรงงานในเยอรมนีกลับมีแรงงานส่วนเกินในบางสาขาอาชีพ ได้แก่ คนงานในภาคเหมืองแร่ การผลิต การขนส่ง พนักงานทำความสะอาด และพนักงานบริการลูกค้า ซึ่งอาจสะท้อนถึงความไม่สมดุลระหว่างทักษะของแรงงานกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน ปัญหานี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการปรับระบบการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับแนวโน้มของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจในยุคใหม่ (EURES, 2025)

ในช่วงปี 2023 และก่อนหน้า สำหรับผู้ลี้ภัยที่ต้องละทิ้งบ้านเกิดเนื่องมาจากความขัดแย้ง ความยากจน หรือภัยธรรมชาติ เยอรมนีถือเป็นหนึ่งในประเทศที่เปิดกว้างและให้ความสำคัญกับการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน แม้ว่าเศรษฐกิจของประเทศจะมีแนวโน้มชะลอตัว แต่รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการสรรหาแรงงานจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก “ประเทศที่สาม” ซึ่งรวมถึงประเทศต้นทางของผู้ลี้ภัยจำนวนมาก

การย้ายถิ่นฐานเพื่อแรงงานจึงกลายเป็นนโยบายที่สำคัญและเป็นเครื่องมือหนึ่งในการบูรณาการผู้ลี้ภัยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเยอรมนียังคงเปิดรับแรงงานจากสหภาพยุโรปอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปด้วย ซึ่งช่วยสนับสนุนการเติมเต็มช่องว่างแรงงานในหลากหลายภาคส่วน อาชีพที่กำลังขาดแคลนแรงงานในขณะนี้ ได้แก่ พยาบาลในสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้ดูแลผู้สูงอายุ คนขับรถในระบบขนส่งสาธารณะและโลจิสติกส์ รวมถึงช่างเทคนิคในสายงานต่าง ๆ อาชีพเหล่านี้ล้วนเป็นโอกาสที่เปิดกว้างให้แก่ผู้ลี้ภัยที่สามารถพัฒนาทักษะให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในบางภูมิภาคชายแดนที่มีการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ยังมีโอกาสในการทำงานข้ามพรมแดนอีกด้วย (Francesco FASANI et al., 2024) ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานของรัฐบาลกลางด้านการจัดหางานในเยอรมนีได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานอย่างจริงจัง โดยในปี 2025 มีตำแหน่งงานว่างกว่า 700,000 ตำแหน่งที่ยังรอการเติมเต็ม ซึ่งถือเป็นโอกาสสำหรับผู้ลี้ภัยและแรงงานข้ามชาติในการพัฒนาชีวิตและสร้างความมั่นคงในระยะยาว

ในช่วงปี 2024 ถึง 2025 ตลาดแรงงานของเยอรมนีเผชิญกับความท้าทายหลากหลายด้าน ทั้งจากภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ปัจจัยเชิงโครงสร้าง และแนวโน้มประชากรสูงอายุที่ส่งผลกระทบต่ออุปทานแรงงานอย่างต่อเนื่อง แม้เยอรมนียังคงรักษาระดับการจ้างงานโดยรวมให้อยู่ในระดับที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอื่นในสหภาพยุโรป แต่อัตราการว่างงาน

และจำนวนตำแหน่งงานว่างกลับสะท้อนถึงความเปราะบางของตลาดแรงงานในระยะสั้นและระยะยาว

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติกลางของเยอรมนี (Destatis) ระบุว่า อัตราการว่างงานในเดือนมีนาคม 2025 อยู่ที่ ร้อยละ 3.7 เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 3.5 ในช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยมีจำนวนผู้ว่างงานประมาณ 1.64 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2024 ถึงร้อยละ 6.2 (Statistisches Bundesamt, 2025) การคาดการณ์ในระดับมหภาคจากธนาคารกลางเยอรมนี (Bundesbank) ระบุว่าอัตราการว่างงานอาจสูงถึง ร้อยละ 6.3 ในช่วงกลางปี 2025 ซึ่งนับเป็นระดับสูงสุดในรอบสิบปี ขณะเดียวกัน จำนวนตำแหน่งงานว่างก็ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในไตรมาสที่สองของปี 2024 มีเพียง 1.3 ล้านตำแหน่ง ลดลงกว่า ร้อยละ 23 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2023 สะท้อนถึงความระมัดระวังของนายจ้างในการขยายกำลังแรงงาน (Bundesagentur für Arbeit, 2025)

เยอรมนีเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราการเกิดต่ำและมีประชากรสูงอายุจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้แรงงานในวัยทำงานลดลงต่อเนื่อง การอพยพแรงงานจากต่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในการชดเชยแรงงานที่ขาดแคลน อย่างไรก็ตาม การบูรณาการแรงงานเหล่านี้เข้าสู่ตลาดแรงงานยังเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศที่สามและผู้ลี้ภัยซึ่งยังประสบปัญหาในด้านภาษา การยอมรับวุฒิการศึกษา และการเข้าถึงโอกาสในการทำงานที่เหมาะสมกับทักษะ (Prakash, 2024)

4.3.2 จำนวนแรงงาน

ในช่วงระยะเวลาดังแต่ปี 2022 ถึง 2025 เยอรมนีได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านแรงงานอย่างมีนัยสำคัญจากผลกระทบของวิกฤตผู้อพยพ โดยเฉพาะจากสงครามในยูเครนและวิกฤตการณ์ในตะวันออกกลาง ซึ่งส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยจำนวนมากเดินทางเข้ามายังประเทศเยอรมนี แม้ว่าการรวมกลุ่มผู้ลี้ภัยเข้าสู่ตลาดแรงงานจะต้องเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น ความแตกต่างด้านภาษา ระบบคุณวุฒิการศึกษา และความเข้าถึงโอกาสทางอาชีพ แต่ก็มีพัฒนาการที่น่าจับตามองในการบูรณาการผู้ลี้ภัยเหล่านี้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ

หนึ่งในกรณีที่ชัดเจนที่สุดคือผู้ลี้ภัยจากยูเครน ซึ่งหลังจากเกิดสงครามในต้นปี 2022 จำนวนแรงงานชาวยูเครนที่เข้าสู่ตลาดแรงงานเยอรมนีได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายในเดือนพฤศจิกายน 2024 มีชาวยูเครนประมาณ 296,000 คนที่มีงานทำในเยอรมนี ซึ่งในจำนวนนั้นกว่า 245,000 คนเป็นแรงงานที่อยู่ภายใต้ระบบประกันสังคมข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบูรณาการแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ระบบได้อย่างรวดเร็ว แม้จะอยู่ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินด้านมนุษยธรรม (Federal Employment Agency, 2025)

ขณะเดียวกัน ผู้ลี้ภัยจากซีเรีย ซึ่งเริ่มเดินทางเข้ามาตั้งแต่ช่วงวิกฤตปี 2015 ก็มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยในปี 2024 มีชาวซีเรียประมาณ 287,000 คนที่มีงานทำในเยอรมนี โดยเฉพาะในกลุ่มที่พำนักอยู่มาเกิน 7 ปี อัตราการมีงานทำเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 61 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2022 ที่อยู่ในระดับร้อยละ 55-58 อย่างไรก็ตาม ยังพบความเหลื่อมล้ำทางเพศอย่างเด่นชัด โดยผู้ลี้ภัยชายมีอัตราการมีงานทำสูงถึงร้อยละ 73 ขณะที่ผู้หญิงอยู่ที่เพียงร้อยละ 29 เท่านั้น (Syria TV, 2025)

ในภาพรวม เยอรมนีมีแรงงานจากประเทศที่สามที่ได้รับสถานะผู้ลี้ภัยซึ่งมีงานทำเพิ่มขึ้นจากประมาณ 568,000 คนในปี 2022 เป็นกว่า 668,000 คนในปี 2024 (Statistisches Bundesamt, 2025) รัฐบาลเยอรมนีจึงให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมภาษาและวิชาชีพ การเทียบวุฒิการศึกษา และการให้คำปรึกษาเชิงอาชีพ เพื่อสนับสนุนการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้ลี้ภัยอย่างยั่งยืน

4.3.3 ค่าจ้างงานของผู้ลี้ภัย

ในแง่กฎหมาย เยอรมนีกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ สำหรับแรงงานทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยในปี 2025 ค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ที่ประมาณ 12.41 ยูโรต่อชั่วโมง ซึ่งถือเป็นมาตรฐานค่าครองชีพพื้นฐานที่แรงงานทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ลี้ภัยที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ต้องได้รับโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Bundesministerium für Arbeit und Soziales, 2025) อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงกลับสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันในหลายมิติ ผู้ลี้ภัยที่เพิ่งเดินทางเข้าสู่เยอรมนีจำนวนมากต้องใช้เวลาหลายเดือนหรือหลายปีกกว่าจะได้รับอนุญาตให้ทำงานอย่างถูกกฎหมาย โดยเฉพาะในช่วงที่คำร้องขอผู้ลี้ภัยยังอยู่ระหว่างการพิจารณา

เมื่อผู้ลี้ภัยได้รับอนุญาตให้ทำงานแล้ว พวกเขามักได้รับงานในภาคแรงงานที่มีรายได้น้อย เช่น งานทำความสะอาด งานในคลังสินค้า งานในภาคบริการ หรือแรงงานก่อสร้าง งานเหล่านี้อาจได้รับค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมาย แต่เมื่อเทียบกับค่าครองชีพในเยอรมนีแล้วก็ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างมั่นคง อย่างไรก็ตาม ผู้ลี้ภัยจำนวนมากยังขาดทักษะภาษาเยอรมัน ขาดการรับรองวุฒิการศึกษาหรือใบรับรองวิชาชีพจากประเทศต้นทาง ซึ่งทำให้โอกาสในการเข้าทำงานที่มีค่าจ้างสูงหรือมีความมั่นคงยิ่งห่างไกลออกไป

ผู้ลี้ภัยที่ได้รับสถานะ “ได้รับการคุ้มครอง” (anerkannter Flüchtling / subsidiärer Schutz) มีสิทธิทำงานได้เต็มที่เช่นเดียวกับพลเมืองเยอรมันได้รับค่าจ้างตามกฎหมายแรงงานทั่วไป และผู้ลี้ภัยที่ยังอยู่ระหว่างการพิจารณา (Asylbewerber) ต้องรอ 3 เดือนแรก ก่อนยื่นขออนุญาตทำงาน หลังจากนั้น อาจได้รับอนุญาตทำงานหากมีนายจ้างเสนอและผ่านการอนุมัติจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (Ausländerbehörde) และสำนักงานแรงงาน (Bundesagentur für Arbeit)

4.3.4 แรงดันทางการเมืองเพื่อพิจารณาเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ฝ่ายสนับสนุนมองว่าผู้ลี้ภัยสามารถเป็นส่วนเติมเต็มในตลาดแรงงานเยอรมนีที่ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในภาคการดูแลผู้สูงอายุ การก่อสร้าง และบริการพื้นฐาน รัฐบาลกลางได้ออกนโยบายสนับสนุน เช่น การให้สิทธิในการทำงานเร็วขึ้น การสนับสนุนการเรียนรู้ภาษา และโครงการฝึกอบรมวิชาชีพ (Ausbildung) แต่อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองฝ่ายขวา เช่น พรรคทางเลือกเพื่อเยอรมนี (AfD) และสมาชิกบางส่วนของพรรค CDU/CSU กลับวิพากษ์วิจารณ์นโยบายเหล่านี้ว่าก่อให้เกิดภาระทางเศรษฐกิจ เพิ่มค่าใช้จ่ายของรัฐ และอาจกระทบต่อระบบสวัสดิการสำหรับประชาชนเยอรมันดั้งเดิม (Sarah Marsh & Andreas Rinke, 2024)

แรงดันเหล่านี้ขยายวงกว้างในระดับสังคม โดยเฉพาะในช่วงที่เงินเฟ้อและค่าพลังงานพุ่งสูงในปี 2022–2023 ประชาชนบางกลุ่มเริ่มตั้งคำถามถึง “ความเป็นธรรม” ในการ

จัดสรรงบประมาณของรัฐที่ใช้ไปกับผู้ลี้ภัย ไม่ว่าจะเป็นที่พัก อาหาร หรือสวัสดิการพื้นฐาน ความไม่พอใจดังกล่าวถูกสะท้อนผ่านการเลือกตั้งท้องถิ่นและการเติบโตของคะแนนนิยมพรรค AfD ในบางรัฐทางตะวันออกของประเทศ นอกจากนี้ สื่อและโซเชียลมีเดียบางส่วนยังนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยในเชิงลบ สร้างภาพว่าผู้ลี้ภัยเป็น “ต้นเหตุของความไม่มั่นคง” ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม (The Straits Times, 2025)

ในทางกลับกัน นักเศรษฐศาสตร์และองค์กรนานาชาติ เช่น OECD และ IMF กลับชี้ให้เห็นว่าในระยะยาว การรวมผู้ลี้ภัยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพการผลิตและรักษาระบบสวัสดิการของเยอรมนีในอนาคต เนื่องจากโครงสร้างประชากรของประเทศกำลังเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติจึงขึ้นอยู่กับกำลังแรงงานใหม่ที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้ลี้ภัยสามารถเป็นส่วนหนึ่งได้หากได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม การเติบโตของการจ้างงานในเยอรมนีในปัจจุบันขึ้นอยู่กับแรงงานต่างชาติทั้งหมด การวิเคราะห์ล่าสุดของสำนักงานแรงงานของรัฐบาลกลางพบว่าหากไม่มีผู้อพยพเยอรมนีจะสูญเสียตำแหน่งงานสุทธิ 209,000 ตำแหน่งระหว่างเดือนกันยายน 2023 ถึงเดือนกันยายน 2024 ตัวอย่างเช่น ในรัฐบาเวอเรีย แรงงานมีจำนวนสูงถึง 6.03 ล้านคนในปีที่แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่มาจากแรงงานจากต่างประเทศขณะเดียวกัน ในจำนวนผู้รับสวัสดิการการจ้างงาน 4.01 ล้านคนในเดือนมิถุนายน 2024 ร้อยละ 47 เป็นชาวต่างชาติ ชาวอุยกูร์และซีเรียคิดเป็นมากกว่า 1.2 ล้านคนของผู้รับสวัสดิการการจ้างงาน ณ เดือนตุลาคม 2024 (Alkousaa, 2025b)

ผลสำรวจจากสถาบัน INSA ซึ่งจัดทำขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2024 เผยว่าประชาชนชาวเยอรมันถึงร้อยละ 49 เชื่อว่ารัฐบาล “ให้การสนับสนุนผู้ลี้ภัยจากยูเครนมากเกินไป” โดยการสนับสนุนนี้ครอบคลุมถึงที่พักอาศัยชั่วคราว การให้เงินช่วยเหลือรายเดือน ค่ารักษาพยาบาล รวมถึงการสนับสนุนในเรื่องการศึกษาและการฝึกอาชีพ ทั้งนี้ มีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่มองว่ารัฐบาลให้การช่วยเหลือน้อยเกินไป สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลในมุมมองของสังคมเยอรมันเกี่ยวกับภาระงบประมาณที่รัฐต้องแบกรับ (Sputnik, 2024)

ตามรายงานของ Deutsche Welle ในปี 2023 รัฐบาลกลางเยอรมนีได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมหาศาลกว่า 29.84 พันล้านยูโร เพื่อรองรับผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัย โดยงบประมาณนี้ไม่เพียงแต่ครอบคลุมที่พักและอาหารเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงสวัสดิการพื้นฐาน เช่น เงินช่วยเหลือผู้ว่างงาน การเรียนภาษาเยอรมัน และบริการด้านสุขภาพ การลงทุนในระดับนี้แม้จะมีเป้าหมายในการบูรณาการผู้ลี้ภัยเข้าสู่สังคม แต่ก็ทำให้หลายฝ่ายกังวลว่าเป็นภาระที่มากเกินไป ในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวและภาวะเงินเฟ้อยังอยู่ในระดับสูง (Pieper, 2023) ผลสำรวจจาก Infratest dimap พบว่าในปี 2023 ประชาชนชาวเยอรมันกว่าร้อยละ 68 ต้องการให้รัฐบาล “รับผู้ลี้ภัยน้อยลง” ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงกว่าปีที่ผ่านมาอย่างชัดเจน แนวโน้มนี้สะท้อนถึงความรู้สึกอึดอัดในสังคม บางส่วนรู้สึกว่าการลี้ภัยได้รับสิทธิพิเศษหรือความช่วยเหลือมากกว่าประชาชนเยอรมันที่อยู่ในภาวะยากลำบากเหมือนกัน เช่น คนไร้บ้านหรือผู้มีรายได้น้อย การรับผู้ลี้ภัยที่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ในระยะสั้นยังยิ่งเพิ่มภาระงบประมาณ ทำให้ผู้เสียภาษีจำนวนมากรู้สึกไม่พอใจและวิพากษ์นโยบายของรัฐ (Kinkartz, 2025)

แต่อย่างที่ได้กล่าวไปข้างต้น แม้จะมีแรงต้านเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะผู้มีการศึกษาสูง อาศัยในเมืองใหญ่ และกลุ่มแรงงานที่เข้าใจปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศ ยังคงให้การสนับสนุนนโยบายกับผู้ลี้ภัยอยู่ พวกเขามองว่า ผู้ลี้ภัยในบางกลุ่ม เช่น ผู้ที่มีอายุน้อย มีแรงจูงใจสูง และสามารถฝึกทักษะใหม่ได้ อาจเป็นกำลังแรงงานสำคัญของประเทศในระยะยาว อย่างไรก็ตาม กลุ่มนี้ยังเน้นว่าสิ่งสำคัญคือ “การคัดกรอง” และ “บูรณาการที่มีประสิทธิภาพ” มากกว่าการเปิดรับแบบไม่จำกัด (Frymark, 2024)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานชิ้นนี้มุ่งการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีในช่วงปี 2022 - 2025 ภายใต้กรอบแนวคิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) เนื่องจากในปี 2022 - 2025 ถือเป็นช่วงเวลาเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ จนทำให้ประเด็นในเรื่องของผู้ลี้ภัยกลายเป็นกระแสที่สังคมให้ความสนใจ ประเทศเยอรมนีถือเป็นประเทศหนึ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาเนื่องจากเป็นประเทศที่รับผู้ลี้ภัยมากที่สุดในยุโรป ในฐานะศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเมืองของยุโรปอันดับต้น ๆ ซึ่งได้รับผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน ถึงแม้จะถูกมองว่าเป็นประเทศที่รับมือกับผู้ลี้ภัยได้ดีระดับต้น ๆ ของโลก หนึ่งในผลกระทบดังกล่าว คงหนีไม่พ้นปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ซึ่งงานชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาผลกระทบในเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในสองมิติหลัก ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของภาระด้านทรัพยากรของรัฐ และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในตลาดแรงงาน ระบบสวัสดิการ และนโยบายเศรษฐกิจในระดับมหัพภาค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) ที่กล่าวถึงทรัพยากรเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจเสถียรภาพโดยรวมของระบบเศรษฐกิจประเทศ การศึกษานี้พบว่าวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยส่งผลให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนีลดลง โดยปรากฏในสองมิติหลัก ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของภาระด้านทรัพยากรของรัฐ เช่น งบประมาณด้านสวัสดิการและบริการสาธารณะ และ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในตลาดแรงงาน ระบบสวัสดิการ และนโยบายเศรษฐกิจในระดับมหัพภาค ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเปราะบางประเด็นผู้ลี้ภัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง โดยในบทนี้จะนำเสนอเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน บทสรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 บทสรุป

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2022 - 2024 ตั้งแต่วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2022 เมื่อรัสเซียเริ่มปฏิบัติการรุกรานยูเครน สงครามที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อยูเครนและรัสเซียเท่านั้น หากยังได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของเสถียรภาพทางภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจของทวีปยุโรปโดยรวม โดยเฉพาะในด้านมนุษยธรรมและเศรษฐกิจภายในของประเทศที่รับผู้ลี้ภัยอย่างเยอรมนี ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่รับผู้ลี้ภัยชาวยูเครนมากที่สุดในสหภาพยุโรป ด้วยจำนวนกว่า 1.19 ล้านคนโดยประมาณภายในระยะเวลาไม่ถึงสามปี เยอรมนีจึงกลายเป็นตัวอย่างสำคัญของประเทศที่ต้องปรับตัวเชิงโครงสร้าง เพื่อรับมือกับความท้าทายทั้งทางารคลังและทางเศรษฐกิจมหภาค

วิกฤตผู้ลี้ภัยได้ก่อให้เกิดแรงกดดันอย่างมีนัยสำคัญต่อทรัพยากรของภาครัฐเยอรมนี โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ การบริหารจัดการ และความมั่นคงภายใน เริ่มจากการที่รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นต้องเร่งจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ผู้ลี้ภัยสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานได้อย่างรวดเร็ว ภายใต้กรอบของ "การคุ้มครองชั่วคราว" (Temporary Protection Directive) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ลี้ภัยสามารถพำนัก ทำงาน และเข้าถึงบริการสุขภาพ การศึกษา และสวัสดิการขั้น

พื้นฐานได้ ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ รวมถึงการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนจากยูเครน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยต้องใช้งบประมาณในการว่าจ้างครูเสริม จัดทำหลักสูตรเฉพาะ และสร้างศูนย์พักพิงเพิ่มเติม นอกจากนี้ ภาระด้านระบบราชการยังทวีความซับซ้อน จากกระบวนการลงทะเบียนผู้ลี้ภัย การอนุมัติใบอนุญาตทำงาน และการตรวจสอบสิทธิในการรับสวัสดิการ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนต้องใช้ทรัพยากรบุคคลและการบริหารงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ยิ่งไปกว่านั้น ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจก่อให้เกิดแรงต้านจากประชาชนบางส่วนในประเทศ เนื่องจากความรู้สึกถึงการแข่งขันในการเข้าถึงทรัพยากร เช่น ที่อยู่อาศัยราคาประหยัด หรือสวัสดิการสังคม ความเสี่ยงทางสังคมเหล่านี้หากไม่ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่ความตึงเครียดในชุมชน และส่งผลต่อเสถียรภาพภายในประเทศในระยะยาว

แม้ผู้ลี้ภัยจำนวนมากจะเข้ามาพร้อมกับความจำเป็นในการรับความช่วยเหลือ แต่ในอีกด้านหนึ่ง การเพิ่มขึ้นของประชากรจากต่างประเทศนี้ก็ส่งผลกระทบในเชิงโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในตลาดแรงงานของเยอรมนี ซึ่งเผชิญปัญหาการขาดแคลนแรงงานเรื้อรังจากโครงสร้างประชากรสูงวัยมายาวนาน ผู้ลี้ภัยชาวยูเครนจำนวนมากที่มีความสามารถทางวิชาชีพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถกลายเป็นแรงงานทดแทนที่สำคัญได้ หากได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมจากรัฐในด้านการเรียนภาษา การเพียบวุฒิ และการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งทางประเทศเยอรมนีก็มีโครงการดังกล่าวในการปลูกปั้นแรงงานจากผู้ลี้ภัย

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นทันที และต้องใช้การลงทุนเชิงโครงสร้างในระยะยาว รัฐบาลจำเป็นต้องวางแผนนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่เน้นการผสมผสานแรงงานใหม่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ เช่น การขยายโครงการฝึกงาน การสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและย่อมในการจ้างแรงงานใหม่ โครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ (resettlement) และ โครงการรับตามหลักมนุษยธรรม รวมถึง โครงการสนับสนุนจากชุมชน NesT และ โครงการโควตาที่ไม่ได้กำหนดล่วงหน้า (unallocated quota programme) ตลอดจนการปฏิรูประบบสวัสดิการให้สามารถรองรับความหลากหลายของกลุ่มแรงงานในอนาคต ในอีกมุมหนึ่ง การขยายตัวของฐานผู้ได้รับสวัสดิการยังอาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว หากจำนวนผู้ที่พึ่งพิงระบบสวัสดิการยังมีมากกว่าผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานจริง รัฐบาลจึงต้องดำเนินนโยบายที่สมดุลระหว่าง “ความมั่นคงทางสังคม” กับ “ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ”

ในท้ายที่สุดจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์สงครามระหว่างรัสเซีย - ยูเครนนับ ส่งผลให้จำนวนยอดผู้ลี้ภัยพุ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยจำนวนผู้ลี้ภัยที่สูงมากทำให้การจัดการภายในเยอรมนีเองต้องเปลี่ยนแปลงตามไปเช่นเดียวกัน งบประมาณต้องจัดสรรงบประมาณไปกับการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยที่เข้ามาในประเทศในหลายด้าน ส่งผลให้ต้องเสียงบประมาณและทรัพยากรที่มากกว่าเดิม แต่ในทางกลับกัน ผู้ลี้ภัยก็สามารถนำมาใช้เป็นแรงงานภายในประเทศที่ขาดแคลนได้เช่นกัน ถึงแม้ว่ากระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะเป็นแรงงานต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก

นอกเหนือจากสถานการณ์ข้างต้นยังต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในเช่นกัน ภายหลังการรุกรานยูเครนในปี 2022 เยอรมนีต้อนรับผู้ลี้ภัยชาวยูเครนกว่า 800,000 คน และได้จัดสรรงบประมาณ 2,400 ล้านยูโร เพื่อบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ต่อมาในปี 2023 จำนวนผู้อพยพพุ่งสูงถึง 1.2 ล้านคน ซึ่งมากกว่าวิกฤตผู้ลี้ภัยปี 2015 ถึงกว่าร้อยละ 35 เพียงปีเดียว รัฐบาลเยอรมันจึงใช้

งบประมาณรวมสูงถึง 29,700 ล้านยูโร แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายทางสังคมกว่า 11,800 ล้านยูโร ค่าจัดการผลกระทบจากการต่อสู้ 9,800 ล้านยูโร และงบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ เช่น การลงทะเบียน การจัดหาที่พัก และบริการชุมชนอีกหลายพันล้านยูโร

การะงบประมาณนี้เป็นตัวแทนของการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดของทรัพยากรที่รัฐต้องจัดหาและบริหาร ซึ่งไม่เพียงจำกัดอยู่แค่ในเชิงการเงิน แต่รวมถึงบุคลากรด้านบริการสังคม ทรัพยากรด้านระบบราชการ และโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องรองรับการใช้งานอย่างเร่งด่วน โดยในปี 2023 งบประมาณด้านผู้ลี้ภัยสูงถึง เกือบร้อยละ 10 ของงบประมาณรัฐบาลกลางทั้งหมด และใกล้เคียงกับงบประมาณด้านกลาโหมทั้งปี ซึ่งสะท้อนถึงความไม่สมดุลเชิงโครงสร้างที่เริ่มส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนทางการคลังของประเทศ

หนึ่งในกลไกสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพการคลังของเยอรมนีคือ “กฎเบรกหนึ่” (Debt Brake) ซึ่งเป็นข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้รัฐบาลจำกัดการขาดดุลอย่างเข้มงวด ด้วยข้อจำกัดนี้ การขยายตัวของงบประมาณผู้ลี้ภัยในระยะเวลายาวนาน จึงต้องแลกมาด้วยการลดงบประมาณในด้านอื่น เช่น การศึกษา การดูแลสุขภาพประชาชนดั้งเดิม และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานระยะยาว ความไม่สมดุลนี้ทำให้เกิดแรงกดดันทางการเมืองและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รัฐบาลเยอรมันจึงเริ่มลดงบประมาณผู้ลี้ภัยลงในปี 2024 เหลือ 28,400 ล้านยูโร และคาดว่าจะลดต่อเนื่องเหลือ 24,200 ล้านยูโรในปี 2025 โดยระบุว่าเป็นการ “ปรับสมดุลภาระของรัฐ” ทว่าภาระในการจัดการผู้ลี้ภัยไม่ได้หายไป กลับตกไปอยู่กับรัฐบาลระดับท้องถิ่น เช่น เมืองและรัฐย่อย ที่มีทรัพยากรจำกัดมากกว่า สิ่งนี้สร้างความตึงเครียดภายในระบบราชการหลายระดับ และลดทอนประสิทธิภาพในการให้บริการพื้นฐานแก่ทั้งผู้ลี้ภัยและประชาชนท้องถิ่น

การจัดสรรงบประมาณมหาศาลแก่ผู้ลี้ภัย ยังจุดชนวนให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ประชาชนชาวเยอรมัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ต้องเผชิญค่าครองชีพสูง ขาดแคลนที่อยู่อาศัย และไม่ได้รับสวัสดิการอย่างเพียงพอ กระแสดังกล่าวถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยพรรคการเมืองฝ่ายขวาและกลุ่มอนุรักษ์นิยม ซึ่งโจมตีรัฐบาลว่า “ให้ความสำคัญกับคนต่างชาติมากกว่าประชาชนของตนเอง”

นอกจากนี้ รัฐบาลยังใช้กลยุทธ์ทางเศรษฐกิจเพื่อลดแรงจูงใจในการเข้ามาขอลี้ภัย เช่น การเปลี่ยนจากเงินช่วยเหลือเป็นบัตรเงินสด การตัดสิทธิที่พักฟรี และการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน ซึ่งอาจช่วยควบคุมการไหลเข้าของผู้ลี้ภัยใหม่ได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็เสี่ยงที่จะทำลายภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของเยอรมนี และลดความน่าเชื่อถือในเวทีระหว่างประเทศ

งบประมาณที่ใช้ไปกับผู้ลี้ภัยเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นทันที ขณะที่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในระยะยาวยังไม่แน่นอน โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศต้องเผชิญกับภาระการคลังสูงจากโครงการด้านพลังงาน ความมั่นคง และการฟื้นตัวหลังโควิด-19 ทำให้เกิดความตึงเครียดในงบประมาณของรัฐ และนำไปสู่การลดงบประมาณผู้ลี้ภัยในปี 2024 – 2025 ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงข้อจำกัดของรัฐในการแบกรับภาระนี้อย่างต่อเนื่องแม้การให้สวัสดิการและบริการแก่ผู้ลี้ภัยจะเป็นไปตามหลักมนุษยธรรม แต่ในเชิงเศรษฐกิจแล้ว การเบียดบังทรัพยากรจากภาคส่วนอื่น ๆ เช่น การศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน หรือการพัฒนาท้องถิ่น อาจกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมในระยะ

ยาว อีกทั้งยังนำไปสู่ความไม่พอใจในหมู่ประชาชน ซึ่งกลายเป็นเชื้อไฟให้กับความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม

แม้ว่าภาระเริ่มต้นของการรองรับผู้ลี้ภัยจะสูงมาก แต่การวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างพบว่าการบูรณาการผู้ลี้ภัยเข้าสู่ระบบแรงงานและสวัสดิการอาจส่งผลกระทบในระยะยาวทั้งในเชิงบวกและลบ เมื่อผู้ลี้ภัยได้รับสิทธิในการเข้าถึงระบบสวัสดิการเต็มรูปแบบ เช่น Hartz IV หรือประกันสุขภาพ พวกเขาจะกลายเป็นผู้ใช้ระบบสวัสดิการเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ในสถานการณ์ที่มีผู้ลี้ภัยจำนวนมาก เช่นปี 2022 – 2023 ที่มีมากกว่า 1.2 ล้านคน สิ่งนี้กลายเป็นแรงกดดันต่อระบบสวัสดิการโดยตรง โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ การบริหารจัดการ และทรัพยากรบุคคลากร

ในระดับนโยบายมหภาค เยอรมนีต้องเผชิญกับความตึงเครียดระหว่างเป้าหมายทางการคลัง เช่น "กฎเบรกหนี้" (debt brake) กับภาระที่เพิ่มขึ้นจากผู้ลี้ภัย ทำให้รัฐต้องเลือกใช้นโยบายลดสิทธิประโยชน์บางส่วน เช่น การเปลี่ยนจากเงินสดเป็นบัตรเงินสด หรือจำกัดบริการบางด้านเพื่อลดแรงจูงใจในการเดินทางเข้าสู่ประเทศโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กลยุทธ์นี้ถือเป็นการใช้ "มาตรการทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือควบคุมการอพยพ" ซึ่งสะท้อนความพยายามของรัฐในการรักษาสมดุลของระบบเศรษฐกิจโดยรวม

นอกเหนือจากประเด็นทรัพยากรต่าง ๆ ที่เสียไปแล้ว หากมองถึงประเด็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจประเทศที่เจาะลึกถึงแรงงาน จะเห็นว่าตลาดแรงงานของเยอรมนีเป็นหนึ่งในระบบที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพสูงสุดในโลก อาศัยหลัก "เศรษฐกิจตลาดแบบสังคม" ซึ่งมุ่งสร้างดุลยภาพระหว่างกลไกตลาดเสรีกับการคุ้มครองทางสังคมอย่างเข้มแข็ง วิกฤตผู้ลี้ภัยในเยอรมนีแม้จะถูกมองว่าเป็นภาระทางสังคมในระยะสั้น แต่ในเชิงโครงสร้างทางแรงงานแล้ว กลับแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการปรับตัวและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเข้าสู่สังคมสูงวัยและการขาดแคลนแรงงานฝีมือภายในประเทศ

หนึ่งในกลไกสำคัญที่แสดงถึงความสามารถในการรับมือกับแรงงานกลุ่มใหม่ ได้แก่ ระบบความร่วมมือทางสังคม (Social Partnership) และการเจรจาต่อรองร่วม (Tarifverträge) ที่เปิดโอกาสให้แรงงานทุกกลุ่ม—including ผู้ลี้ภัย—สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานภายใต้กรอบกฎหมายที่เท่าเทียม ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ และมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ยุติธรรม กลไกนี้ช่วยลดแรงเสียดทานระหว่างแรงงานเดิมกับแรงงานต่างชาติ อีกทั้งยังช่วยสร้างกลไกการบูรณาการทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน

ในระดับนโยบาย ภาครัฐของเยอรมนี โดยเฉพาะผ่านสำนักงานจัดหางานกลาง ได้มีบทบาทเชิงรุกในการสนับสนุนการฝึกอาชีพ การจัดหางาน และการให้สวัสดิการแก่แรงงานผู้ลี้ภัยด้วยความร่วมมือระหว่างรัฐและภาคเอกชน ผู้ลี้ภัยที่มีทักษะและศักยภาพสามารถถูกกลั่นกรองและพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาที่ขาดแคลน เช่น การดูแลสุขภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และอุตสาหกรรมฝีมือเฉพาะทาง ระบบการศึกษาสายอาชีพแบบคู่ขนาน (Dual System) ของเยอรมนีมีบทบาทอย่างยิ่งในการเปลี่ยนกลุ่มผู้ลี้ภัยจาก "ผู้รับสวัสดิการเป็น 'ผู้ร่วมผลิต' ในระบบเศรษฐกิจ ด้วยการผสมผสานการเรียนรู้ในห้องเรียนและการฝึกปฏิบัติจริง ผู้ลี้ภัยรุ่นเยาว์สามารถเข้าสู่เส้นทางวิชาชีพอย่างรวดเร็ว ตรงตามความต้องการของ

ตลาดแรงงาน ช่วยลดภาระทางงบประมาณในระยะยาวและเพิ่มฐานแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

แม้ว่าการหลั่งไหลของผู้ลี้ภัยจะสร้างแรงกดดันต่อบริการสาธารณะในระยะสั้น ทั้งในด้านที่พัก การสาธารณสุข การศึกษา และสวัสดิการสังคม แต่อย่างไรก็ตาม หากรัฐสามารถวางโครงสร้างและกลไกการบูรณาการอย่างเป็นระบบและทั่วถึง วิกฤตผู้ลี้ภัยอาจไม่ใช่ภาระ แต่กลับเป็นโอกาสในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตลาดแรงงานเยอรมนีสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

ตัวเลขแรงงานในปี 2023 สะท้อนภาพดังกล่าวได้อย่างชัดเจน โดยมีผู้ทำงานในระบบมากกว่า 44.4 ล้านคน อัตราการจ้างงานสูงถึงร้อยละ 77.2 และอัตราว่างงานอยู่ในระดับต่ำใกล้เคียงกับช่วงก่อนเกิดวิกฤตโควิด-19 ข้อมูลยังระบุว่าแรงงานจากประเทศที่สาม (รวมถึงผู้ลี้ภัย) มีสัดส่วนถึง 14% ของแรงงานทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป แสดงให้เห็นถึงการยอมรับและการมีบทบาทสำคัญของแรงงานข้ามชาติในระบบเศรษฐกิจของเยอรมนี

แต่ในทางกลับกันข้อมูลแรงงานของเยอรมนีในช่วงปี 2022–2025 สะท้อนถึงสถานการณ์ “ความไม่สมดุลของตลาดแรงงาน” อย่างเด่นชัด กล่าวคือ แม้จะมีการขาดแคลนแรงงานเฉพาะทางในบางภาคอุตสาหกรรม เช่น วิศวกรรม สุขภาพ และการก่อสร้าง แต่ในอีกด้านกลับมีแรงงานส่วนเกินในสาขาที่ต้องการทักษะต่ำ เช่น การผลิต การขนส่ง และบริการลูกค้า

การบูรณาการผู้ลี้ภัยเข้าสู่ตลาดแรงงานจึงไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการจัดหางานเท่านั้น แต่รัฐยังจำเป็นต้องลงทุนด้าน การฝึกอบรมทักษะใหม่ และปรับระบบการเทียบวุฒิการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ ซึ่งถือเป็นภาระทางงบประมาณระยะยาว ทั้งนี้ การเพิ่มจำนวนผู้ลี้ภัยที่ทำงานได้จริงจาก 568,000 คนในปี 2022 เป็น 668,000 คนในปี 2024 นั้นแม้จะเป็นพัฒนาการเชิงบวก แต่ก็ยังมีสัดส่วนแรงงานที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมอยู่อีกมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงที่มีอัตราการมีงานทำน้อยกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ

ในระยะสั้น งบประมาณที่เยอรมนีใช้ไปกับการจัดการฝึกอบรมอาชีพ ภาษา และการแนะแนวอาชีพสำหรับผู้ลี้ภัย จึงอาจถูกมองว่าเป็น “ภาระ” ของรัฐ แต่อาจเป็นการลงทุนทางเศรษฐกิจที่จำเป็นเพื่อเตรียมแรงงานให้พร้อมรองรับเศรษฐกิจในอนาคตที่ต้องการแรงงานมีทักษะสูงอย่างเร่งด่วน การจัดสรรงบประมาณให้กับผู้ลี้ภัยจึงกลายเป็นประเด็น “การเมืองเศรษฐกิจ” ที่เกี่ยวพันกับแนวทางการฟื้นฟูตลาดแรงงาน ซึ่งหากรัฐบาลสามารถแสดงให้เห็นว่า การบูรณาการผู้ลี้ภัยช่วยเติมเต็มช่องว่างแรงงานเฉพาะทาง ได้อย่างแท้จริง ย่อมเพิ่มความชอบธรรมต่อการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

ในภาพรวม วิกฤตผู้ลี้ภัยจึงเชื่อมโยงโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของตลาดแรงงานเยอรมนี จากระบบที่เคยพึ่งพาแรงงานท้องถิ่นและยุโรปเป็นหลัก ไปสู่ระบบที่เปิดกว้างและหลากหลายมากขึ้น การปรับตัวนี้ช่วยให้เยอรมนีสามารถรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจท่ามกลางความท้าทายด้านประชากรสูงวัยและการแข่งขันระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากการบูรณาการแรงงานผู้ลี้ภัยยังคงดำเนินต่อไปภายใต้กรอบนโยบายที่เป็นระบบ ความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในตลาดแรงงานนี้จะไม่ใช่เพียงการปรับตัว แต่จะกลายเป็นรากฐานใหม่ของความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนีในอนาคต.

จากที่กล่าวไปข้างต้น จากผลการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีในช่วงปี 2022 – 2025 จะเห็นได้ว่าวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยนั้นส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนีในมิติทรัพยากรและโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด การรับผู้ลี้ภัยจำนวนมากส่งผลให้งบประมาณในการช่วยเหลือ ที่ครอบคลุม ค่าที่พัก สวัสดิการ การศึกษา และอื่น ๆ พุ่งสูงขึ้น งบประมาณที่ใช้เป็นตัวชี้วัดอย่างดีย่อมว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเยอรมนีเริ่มสั่นคลอน แต่ในทางกลับกันด้วยปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศ ในแง่ของแรงงานที่มีความต้องการสูง ขาดแคลนจำนวนมาก ผู้ลี้ภัยก็มาเติมเต็มในช่องว่างดังกล่าว ถึงแม้จะต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งในกระบวนการทำให้สามารถเป็นแรงงาน และในช่วงระหว่างปี 2022 – 2025 แรงงานส่วนใหญ่มาจากยูเครนซึ่งเป็นผู้ลี้ภัยหลักที่เข้ามาในประเทศเยอรมนี ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานชิ้นนี้ได้แก่ 1. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนในช่วงปี 2022-2025 ที่มีต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี 2. เพื่อศึกษาผลกระทบในมิติทรัพยากรของรัฐ เช่น งบประมาณ สาธารณะ การจัดสรรสวัสดิการ และภาระของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย และ 3. เพื่อประเมินผลกระทบในมิติโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ตลาดแรงงาน ระบบสวัสดิการ และการปรับตัวทางเศรษฐกิจในระดับมหภาค

5.2 อภิปราย

ภายหลังจากการศึกษาในประเด็นวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในเยอรมนีในช่วงปี 2022 – 2025 รวมถึงการวิเคราะห์ผลการศึกษา บทนี้จะทำหน้าที่ในการอภิปรายผลการศึกษาที่ได้ โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงข้อค้นพบกับแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) ตลอดจนการพิจารณาว่าผลการศึกษาที่ปรากฏสามารถที่จะอุดช่องโหว่หรือขัดแย้งกับองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างไร ดังนี้

ในช่วงปี 2022-2025 เยอรมนีเผชิญกับภาวะความท้าทายครั้งใหม่จากวิกฤตผู้ลี้ภัย ซึ่งมีต้นเหตุมาจากความขัดแย้งและสงคราม โดยเฉพาะกรณีสงครามรัสเซีย-ยูเครนที่ส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยจำนวนมากหาศาลเดินทางเข้าสู่ยุโรปตะวันตก และเยอรมนีในฐานะประเทศเป้าหมายหลักได้กลายเป็นผู้รับภาระด้านมนุษยธรรมและเศรษฐกิจโดยตรง ตัวเลขการอพยพพุ่งถึง 1.2 ล้านคนในปี 2022 ซึ่งมากกว่าวิกฤตการณ์ปี 2015 ถึงร้อยละ 35 นำมาสู่การใช้งบประมาณที่เพิ่มสูงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ ทั้งในมิติของ ทรัพยากรของรัฐ และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญ

ตามกรอบนิยามของ Brenda L. Horrigan (2008) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ใช่เพียงความมั่งคั่งของรัฐ แต่หมายถึง “ความสามารถของรัฐในการรับมือกับแรงกระแทกทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ส่งผลต่อการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐานของประชาชนและระบบเศรษฐกิจโดยรวม” เมื่อพิจารณาจากมิตินี้ จะพบว่าวิกฤตผู้ลี้ภัยในเยอรมนีได้สร้างแรงกระแทกต่อระบบเศรษฐกิจในระดับโครงสร้างอย่างชัดเจน

หนึ่งในผลกระทบหลักคือการใช้ ทรัพยากรของรัฐ อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง รัฐบาลเยอรมนีใช้งบประมาณมากกว่า 29,700 ล้านยูโรในปี 2023 เพื่อจัดการกับประเด็นผู้ลี้ภัย ไม่ว่าจะเป็น

เป็นการจ่ายเงินโอนทางสังคม การจัดที่พัก การลงทะเบียนสถานะผู้ลี้ภัย หรือบริการบูรณาการทางสังคม งบประมาณส่วนนี้คิดเป็นเกือบร้อยละ 10 ของงบประมาณรัฐบาลกลางทั้งหมด และเกือบเท่ากับงบด้านกลาโหม ทั้งยังแข่งหน้ากับด้านการศึกษาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งบ่งชี้ถึงการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่สมดุล อันอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถของรัฐในการดูแลประชากรทั่วไปในประเทศในระยะยาว

ในกรณีของเยอรมนี ภาระทางการคลังที่เกิดจากการรองรับผู้ลี้ภัยนับล้านคนเป็นระยะเวลาต่อเนื่องได้นำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรของรัฐอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อดูแลเรื่องที่พักพิง การแพทย์ การศึกษา และการสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ลี้ภัย ตัวเลขเชิงประจักษ์ชี้ว่าในปี 2024 งบประมาณสวัสดิการผู้ว่างงานซึ่งครอบคลุมผู้ลี้ภัยบางส่วนสูงถึง 29.7 พันล้านยูโร สะท้อนให้เห็นถึงภาระที่รัฐต้องแบกรับอย่างยาวนาน ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลกระทบในเชิงปริมาณของงบประมาณ แต่ยังเบียดเบียนการใช้ทรัพยากรในภาคส่วนอื่นที่สำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น การศึกษา การวิจัยและพัฒนา และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานใหม่ ส่งผลให้ความสามารถของรัฐในการวางแผนระยะยาวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจต้องชะลอลง และก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างรายจ่ายกับรายได้ภาครัฐ ซึ่งถือเป็นจุดเปราะบางสำคัญของระบบเศรษฐกิจโดยรวม

การใช้ทรัพยากรในลักษณะนี้สะท้อนถึงข้อกังวลในมุมมองของ Remigijus Dimasius และ Ramunas Vilpišauskas (2004) ที่มองว่าเศรษฐกิจมันคงต้องอาศัย “ความสามารถของรัฐในการควบคุมทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องโดยไม่ถูกคุกคามจากปัจจัยภายนอก” เมื่อเยอรมนีต้องนำงบประมาณส่วนใหญ่ไปจัดการกับวิกฤตผู้ลี้ภัย ซึ่งเป็นผลจากปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ (เช่น สงคราม) ย่อมทำให้โครงสร้างทางการคลังของรัฐสิ้นคลอน โดยเฉพาะภายใต้กรอบกฎหมายการคลังอย่าง “กฎเบรคหนึ่” (Debt Brake) ที่จำกัดการขาดดุลของรัฐบาลกลางอย่างเข้มงวด

รัฐบาลเยอรมนีได้ทุ่มงบประมาณจำนวนมากเพื่อจัดให้ผู้ลี้ภัยสามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน เช่น ที่พัก อาหาร การรักษาพยาบาล การศึกษา การฝึกอาชีพ และระบบสวัสดิการ การดำเนินการเหล่านี้แม้จะสะท้อนถึงความตั้งใจของรัฐในการสร้างสังคมที่เท่าเทียม แต่ในทางกลับกันก็เพิ่มภาระให้กับระบบสาธารณสุขและทรัพยากรของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจโลกมีความไม่แน่นอน อัตราเงินเฟ้อและต้นทุนด้านพลังงานสูงขึ้น การบริหารจัดการทรัพยากรภายใต้ข้อจำกัดจึงกลายเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

Brenda L. Horrigan เน้นว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ได้หมายถึงเพียงความสามารถในการตอบโต้ภัยคุกคามภายนอกเท่านั้น แต่รวมถึงศักยภาพของรัฐในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนผ่านกลไกทางเศรษฐกิจ หากรัฐต้องจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่สมดุลจนเบียดบังงบประมาณด้านอื่น เช่น การลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยี หรือโครงสร้างพื้นฐาน อาจนำไปสู่ความอ่อนแอทางเศรษฐกิจในระยะยาว และลดทอนขีดความสามารถของรัฐในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามใหม่ในอนาคต

ขณะเดียวกัน ในมุมมองของ Dimašius และ Vilpišauskas การที่รัฐสามารถรักษาความสามารถในการจัดหาสินค้าและบริการพื้นฐานได้อย่างต่อเนื่องแม้ในภาวะวิกฤต ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของ “ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ” ดังนั้น การลงทุนในบริการผู้ลี้ภัย หากถูกจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีเป้าหมายเพื่อสร้างพลเมืองที่สามารถพึ่งพาตนเองในอนาคต ก็อาจถือเป็นการใช้ทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ที่เสริมสร้างเสถียรภาพระยะยาวได้เช่นกัน ดังนั้นแล้ว ในประเด็นสวัสดิการหรือการบริการสาธารณะของผู้ลี้ภัยสามารถมองได้สองแง่ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบแต่ท้ายที่สุดก็กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

นอกจากการะงบประมาณแล้ว เยอรมนียังต้องเผชิญกับความตึงเครียดภายในระบบการเมืองและสังคม ซึ่งย้อนกลับมากระทบต่อ โครงสร้างเศรษฐกิจ ผ่านการสร้าง “ความไม่แน่นอน” (economic uncertainty) ในด้านนโยบาย ประชาชนเริ่มตั้งคำถามกับการจัดสรรงบประมาณที่รัฐเลือกให้ผู้ลี้ภัยในขณะที่ชาวเยอรมันเองยังประสบปัญหาค่าครองชีพสูง ขาดแคลนที่อยู่อาศัย และการเข้าถึงสวัสดิการที่จำกัด ความไม่พอใจนี้ทำให้พรรคการเมืองฝ่ายขวาและกลุ่มอนุรักษนิยมได้โอกาสโจมตีรัฐบาลกลาง และชูประเด็น “ต่อต้านผู้ลี้ภัย” เป็นวาระหลักทางการเมือง ซึ่งหากขยายตัวต่อไปอาจนำไปสู่ความผันผวนทางนโยบายและการลงทุนในระดับมหภาค

ในช่วงปลายปี 2023 เป็นต้นมา รัฐบาลจึงตัดสินใจลดงบประมาณในประเด็นผู้ลี้ภัยลงอย่างชัดเจน โดยตั้งเป้าลดจาก 29,700 ล้านยูโรในปี 2023 เหลือเพียง 24,200 ล้านยูโรในปี 2025 เพื่อลดภาระของรัฐ และป้องกันไม่ให้เกิดเงินกลายเป็น “ภาระถาวร” ที่กัดกินงบประมาณอื่นๆ อย่างไม่สมดุล การลดงบประมาณนี้แม้จะตอบใจกับความมั่นคงทางการคลังในระยะสั้น แต่กลับทำให้ ภาระในการดูแลผู้ลี้ภัยตกไปอยู่ที่รัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งไม่มีงบประมาณเพียงพอ นำไปสู่ความตึงเครียดในเชิงการบริหารและความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการจัดการทรัพยากรของรัฐ ที่อาจบั่นทอนความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทั้งชาวเยอรมันและผู้ลี้ภัย

ท้ายที่สุด รัฐบาลกลางยังใช้ยุทธศาสตร์ “เศรษฐกิจเพื่อจำกัดแรงจูงใจในการลี้ภัย” เช่น การลดสิทธิประโยชน์ การใช้บัตรเงินสดแทนเงินสด และลดคุณภาพของบริการพื้นฐาน เพื่อให้เยอรมนี “ไม่น่าสนใจ” สำหรับผู้ลี้ภัยกลุ่มใหม่ กลยุทธ์นี้อาจช่วยลดภาระรัฐในเชิงตัวเลข แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะกระทบต่อหลักสิทธิมนุษยชน และสร้างภาวะเปราะบางในตลาดแรงงานและการบูรณาการทางเศรษฐกิจในระยะยาว

การเปิดโอกาสให้ผู้ลี้ภัยเข้าถึงระบบการศึกษา การฝึกอาชีพ และตลาดแรงงาน สะท้อนถึงความพยายามของเยอรมนีในการบูรณาการแรงงานกลุ่มใหม่นี้เข้าสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอย่างมีระบบ ในระยะสั้น อาจเกิดแรงกดดันต่อระบบสวัสดิการจากการที่ผู้ลี้ภัยยังไม่สามารถเข้าถึงงานที่มั่นคงหรือมีรายได้เพียงพอ แต่ในระยะยาว หากระบบฝึกอบรมและการจ้างงานมีประสิทธิภาพ ผู้ลี้ภัยเหล่านี้สามารถกลายเป็น “ทุนมนุษย์” ใหม่ที่เสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของเศรษฐกิจเยอรมนี โดยเฉพาะในบริบทที่ประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาประชากรสูงวัยและขาดแคลนแรงงานฝีมือ

แนวคิดของ Dimašius และ Vilpišauskas ชี้ว่า “ความมั่นคงด้านรายได้และการจ้างงาน” เป็นหนึ่งในแกนหลักของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การออกแบบนโยบายให้ผู้ลี้ภัยสามารถมีงานทำในระบบเศรษฐกิจปกติ ไม่เพียงช่วยลดภาระของรัฐ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นให้ระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ในอีกด้านหนึ่ง แนวคิดของ Horrigan ยังชี้ให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ อาจกลายเป็นแรงกระตุ้นของความรู้สึก “ไม่เป็นธรรม” ซึ่งเป็นรากฐานของความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง ดังนั้น ความพยายามของรัฐในการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของผู้ลี้ภัย จึงมีความสำคัญต่อการป้องกันความเปราะบางในระดับโครงสร้าง และเสริมสร้างเสถียรภาพในระยะยาว

แต่ในอีกแง่หนึ่งในเชิงโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ การรองรับผู้ลี้ภัยอย่างต่อเนื่องได้นำไปสู่ปัญหาในระดับท้องถิ่นอย่างชัดเจน หลายเมืองที่ต้องรองรับผู้ลี้ภัยจำนวนมากเผชิญกับแรงกดดันด้านบริการสาธารณะ เช่น โรงเรียนที่ขาดแคลนครู โรงพยาบาลที่แออัดเกินกำลัง และบริการทางสังคมที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ประชาชนดั้งเดิมของประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการแข่งขันด้านทรัพยากรสูง อันนำไปสู่ความตึงเครียดทางสังคมและการเมือง

จากการรอบของ Dimašius และ Vilpišauskas (2004) ที่มองว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจคือการรับมือกับ “ภัยคุกคามเชิงโครงสร้าง” ต่อระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการ การที่ระบบบริการของรัฐต้องรองรับภาระเพิ่มขึ้นเกินขีดความสามารถในบางพื้นที่จึงถือเป็นความเสี่ยงเชิงโครงสร้างซึ่งอาจส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับประเทศ

การรองรับผู้ลี้ภัยเป็นภารกิจที่มีลักษณะ “ไม่แน่นอน” และ “ควบคุมได้ยาก” เพราะขึ้นอยู่กับสถานการณ์นานาชาติที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐเยอรมนีโดยตรง เช่น ความยืดหยุ่นของสงครามในยูเครน หรือความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ซึ่งอาจก่อให้เกิดแรงอพยพใหม่ในอนาคต โดยที่รัฐยังไม่มีเครื่องมือหรือกลไกทางงบประมาณที่ยืดหยุ่นเพียงพอในการรับมือกับวิกฤตแบบเฉียบพลันเหล่านี้ ความไม่แน่นอนเช่นนี้ทำให้รัฐเยอรมนีอาจต้องจัดลำดับความสำคัญของงบประมาณใหม่ในแต่ละปี ซึ่งเสี่ยงต่อการบั่นทอนเสถียรภาพของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว

ในประเด็นตลาดแรงงาน ผู้ลี้ภัยจำนวนไม่น้อยได้เข้าสู่ระบบแรงงาน โดยเฉพาะในภาคที่มีการขาดแคลนแรงงานอย่าง วิศวกร งานฝีมือ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตัวเลขในปี 2023 สะท้อนว่าแรงงานจากประเทศที่สามมีสัดส่วนถึงร้อยละ 14 ของตลาดแรงงานเยอรมนี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรปอย่างมีนัยสำคัญ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าเยอรมนีได้ใช้ศักยภาพของระบบตลาดแรงงานที่มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพในการบูรณาการแรงงานข้ามชาติให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ในมุมมองของ Horrigan ความสามารถของรัฐในการจัดสรรโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรมย่อมส่งเสริมความรู้สึกมีส่วนร่วม และลดแรงกดดันที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองหรือความรุนแรงทางสังคม ในกรณีของเยอรมนี การลดอัตราว่างงานให้อยู่ในระดับต่ำแม้เผชิญกับวิกฤตโรคระบาดและภาวะชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เป็นเครื่องยืนยันถึงความ

แข็งแกร่งของระบบแรงงานซึ่งสามารถดูดซับแรงงานใหม่ รวมถึงแรงงานผู้ลี้ภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ได้จบลงที่การมีงานทำเพียงเท่านั้น หากยังรวมถึงการมีรายได้ที่เพียงพอ การเข้าถึงบริการสาธารณะ และการได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียม ผู้ลี้ภัยจำนวนมากยังคงเผชิญกับอุปสรรคด้านภาษา วัฒนธรรม และการยอมรับจากสังคม แม้จะมีนโยบายสนับสนุนจากรัฐ เช่น โปรแกรมฝึกอบรมและการรับรองวุฒิการศึกษาจากต่างประเทศ แต่หากระบบสนับสนุนนี้ไม่ครอบคลุมเพียงพอ ผู้ลี้ภัยก็อาจกลายเป็นกลุ่มที่เปราะบางในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งย้อนแย้งกับหลักการของความมั่นคงตามนิยามของ Horrigan และ Dimašius

นอกจากนี้ตามแนวคิดของ Brenda L. Horrigan (2008) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจมิใช่เพียงการเติบโตของตัวเลข GDP หากแต่คือ ความสามารถของรัฐในการจัดการเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรมเพื่อสร้างเสถียรภาพทางสังคม การเมือง และอธิปไตย โดยเฉพาะการผลิตและค้าขายสินค้าและบริการที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนเอกราช ความอยู่รอด และการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน ในกรณีของเยอรมนี แนวคิดนี้สะท้อนผ่านการพยายามรักษาสมดุลของตลาดแรงงานท่ามกลางภาวะประชากรสูงวัยและอัตราการเกิดที่ลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง โดยการดึงแรงงานผู้ลี้ภัยเข้ามาเป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ในภาคเศรษฐกิจที่กำลังขาดแคลนแรงงานอย่างเฉียบพลัน ข้อมูลจากสถาบันเศรษฐกิจเยอรมัน ชี้ว่าในปี 2023 เยอรมนีมีตำแหน่งงานว่างมากกว่า 1.7 ล้านตำแหน่ง โดยเฉพาะในภาคการดูแลสุขภาพ การก่อสร้าง โลจิสติกส์ เกษตรกรรม และบริการร้านอาหาร ซึ่งเป็นงานที่แรงงานเยอรมันจำนวนมากหลีกเลี่ยง เนื่องจากค่าตอบแทนต่ำ ภาระงานหนัก หรือภาพลักษณ์ของอาชีพ ในสถานการณ์เช่นนี้ แรงงานผู้ลี้ภัยกลายเป็นกลุ่มแรงงานสำรองที่มีศักยภาพในการเติมเต็มช่องว่างเหล่านี้ ซึ่งหากรัฐสามารถจัดระบบการฝึกอบรม การรับรองวุฒิ และการสนับสนุนด้านภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แรงงานเหล่านี้ก็จะสามารถแปรเปลี่ยนเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญต่อการรักษาสรรพทุนทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในทัศนะของ Dimašius และ Vilpišauskas (2004) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจต้องถูกมองอย่างรอบด้านผ่าน 10 มิติหลัก โดยเฉพาะ ความมั่นคงด้านรายได้และการจ้างงาน และความสามารถของรัฐในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา ซึ่งแรงงานผู้ลี้ภัยมีบทบาทโดยตรงในทั้งสองมิตินี้ กล่าวคือ เมื่อแรงงานกลุ่มนี้สามารถเข้าสู่ระบบได้อย่างถูกกฎหมายและมีทักษะเพียงพอ พวกเขาจะกลายเป็นผู้เสียภาษี ผู้บริโภค และผู้สนับสนุนระบบสวัสดิการในระยะยาว ซึ่งช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการอุดหนุนสวัสดิการ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มฐานรายได้ของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งเชื่อมโยงกับการลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมในภาพรวม การวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างยังเผยให้เห็นว่า แรงงานผู้ลี้ภัยยังช่วยเพิ่ม ความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Resilience) ตามแนวคิดของ Dimašius กล่าวคือ การมีแรงงานสำรองในภาคเกษตรกรรม โลจิสติกส์ และการผลิตขั้นต้น ช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถตอบสนองต่อแรงกระแทกจากวิกฤตภายนอก เช่น โรคระบาดหรือความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ ได้รวดเร็วและมีเสถียรภาพมากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยในยุโรปที่ผ่านมา สามารถสังเคราะห์ได้ว่าผลงานส่วนใหญ่จำแนกออกได้เป็นสองกลุ่มสำคัญ ได้แก่ หนึ่ง งานที่ศึกษา

“สาเหตุและผลกระทบ” ของการอพยพ เช่น สงคราม ความขัดแย้ง และการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยยึดนิยาม “ผู้ลี้ภัย” ตามอนุสัญญาเจนีวา (1951) และพิธีสารเพิ่มเติม (1967) และสอง งานที่ศึกษา “วิธีการรับมือของยุโรป” ทั้งในแง่นโยบาย กฎหมาย หรือความร่วมมือระหว่างประเทศ งานเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงทั้งผลกระทบเชิงบวกและลบจากการอพยพ ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง

อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาเชิงเปรียบเทียบ จะพบว่ายังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษา “กรณีของประเทศเยอรมนี” อย่างเป็นระบบและลึกซึ้งในช่วงเวลาหลังปี 2022 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดสงครามรัสเซีย-ยูเครนและมีจำนวนผู้ลี้ภัยเข้าสู่เยอรมนีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยส่วนใหญ่ก่อนหน้านี้ยังคงเน้นไปที่วิกฤตผู้อพยพในช่วงปี 2015 และมักกล่าวถึงเยอรมนีเพียงในฐานะ “ตัวอย่างหนึ่งในหลายประเทศ” เท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริง เยอรมนีคือประเทศปลายทางหลักของผู้ลี้ภัยในยุโรป โดยเฉพาะจากยูเครน ซีเรีย และอัฟกานิสถาน

จากผลการศึกษาที่ได้นำเสนอไว้ในบทก่อนหน้านี้ จะเห็นได้ว่า งานวิจัยชิ้นนี้มีส่วนสำคัญในการอุดช่องว่างขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในวรรณกรรมอย่างชัดเจน ทั้งในเชิงเวลา เชิงพื้นที่ และเชิงมิติการวิเคราะห์ กล่าวคือ ในเชิงเวลา งานวิจัยนี้ศึกษาช่วงปี 2022–2025 ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญหลังวิกฤตโควิด-19 และเป็นช่วงที่งบประมาณของรัฐถูกจำกัดมากขึ้น จึงทำให้การวิเคราะห์ภาระทรัพยากรของรัฐมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ งานชิ้นนี้ยังขยายขอบเขตของการศึกษาออกจากมิติทางสังคมหรือกฎหมายแบบดั้งเดิมไปสู่การพิจารณา มิติทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น การวิเคราะห์งบประมาณที่รัฐบาลเยอรมนีจัดสรรให้กับการดูแลผู้ลี้ภัยในแต่ละปี (ปี 2022 – 2025) ซึ่งมีมูลค่าสูงถึง 24,000–48,000 ล้านยูโร และผลกระทบของค่าใช้จ่ายเหล่านี้ต่อระบบงบประมาณ การคลัง และเสถียรภาพระยะยาวของรัฐ รวมถึงภาระของรัฐบาลท้องถิ่นที่ต้องแบกรับต้นทุนบริการโดยตรงในระดับพื้นที่

ในขณะเดียวกัน งานวิจัยยังเจาะลึกถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในตลาดแรงงานของเยอรมนี ซึ่งเป็นมิติที่ยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจนในวรรณกรรมก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะการวิเคราะห์บทบาทของผู้ลี้ภัยจากยูเครน ซีเรีย และประเทศที่สามในการเติมเต็มแรงงานในภาคเศรษฐกิจที่ขาดแคลน ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจหลักของประเทศ การแสดงให้เห็นว่าแรงงานผู้ลี้ภัยจำนวนมากสามารถเข้าสู่ระบบสวัสดิการและมีส่วนทำงานได้จริงในระยะเวลานานสืบจากระบบการจัดการของเยอรมนี ถือเป็นข้อค้นพบใหม่ที่สะท้อนศักยภาพของการบูรณาการแรงงานต่างชาติในระบบเศรษฐกิจแบบมีเงื่อนไขและเป้าหมาย

ท้ายที่สุด งานวิจัยชิ้นนี้ยังเสนอกรอบวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงระหว่างปัญหาเชิงโครงสร้างของตลาดแรงงาน ทรัพยากร โครงสร้างเศรษฐกิจ และนโยบายเศรษฐกิจในระดับมหภาค ซึ่งถือเป็นแนวทางใหม่ของการศึกษาผลกระทบของผู้ลี้ภัยที่มุ่งเน้นมากกว่าเพียง “ผลกระทบเฉพาะหน้า” และสะท้อนความพยายามในการประเมินความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐในเชิงลึก ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงไม่เพียงแต่ขยายผลจากวรรณกรรมที่มีอยู่ แต่ยังเสนอองค์ความรู้ใหม่ทั้งในด้าน มุมมองการวิเคราะห์ และระดับของการเจาะลึกในการศึกษาเยอรมนี ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการออกแบบนโยบายการจัดการผู้ลี้ภัยในอนาคตทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาคต่อไปได้อย่างมีนัยสำคัญ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลกระทบของวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยที่มีต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนีในช่วงปี 2022–2025 สามารถเสนอข้อเสนอแนะได้ในสองระดับหลัก ได้แก่ ข้อเสนอเชิงนโยบาย และข้อเสนอเชิงวิชาการ เพื่อให้การจัดการผู้ลี้ภัยในอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 การกระจายภาระด้านทรัพยากรระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นอย่างสมดุล เนื่องจากการบริหารจัดการสาธารณะให้แก่ผู้ลี้ภัยจำนวนมากตกอยู่กับระดับท้องถิ่น จึงควรมีระบบการจัดสรรงบประมาณแบบ “ร่วมรับผิดชอบ” ที่ยืดหยุ่นและปรับตามจำนวนผู้ลี้ภัยในแต่ละภูมิภาค พร้อมกลไกชดเชยที่เป็นธรรม

1.2 พัฒนานโยบายฝึกอบรมแรงงานผู้ลี้ภัยให้ตรงกับความต้องการของตลาด ภายใต้ภาวะขาดแคลนแรงงานในบางสาขา เช่น วิศวกร ผู้เชี่ยวชาญด้านไอที พยาบาล และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ รัฐควรเร่งรัดการฝึกอาชีพให้ผู้ลี้ภัยในสาขาที่ขาดแคลน พร้อมกับปรับปรุงกระบวนการเทียบวุฒิและยอมรับคุณวุฒิต่างประเทศให้มีความรวดเร็วและโปร่งใสมากขึ้น

1.3 ส่งเสริมการจ้างงานผู้ลี้ภัยผ่านมาตรการจูงใจนายจ้าง รัฐสามารถใช้มาตรการภาษีหรือเงินอุดหนุนสำหรับภาคธุรกิจที่จ้างแรงงานผู้ลี้ภัย โดยเฉพาะในภาคเอกชนขนาดกลางและขนาดเล็กที่ต้องการแรงงานแต่มีข้อจำกัดด้านการจ้างงานแรงงานข้ามชาติ

1.4 ลดแรงต้านทางสังคมผ่านนโยบายการสื่อสารสาธารณะ รัฐบาลควรสื่อสารกับสาธารณชนอย่างโปร่งใสเกี่ยวกับต้นทุนและผลประโยชน์ของการรับผู้ลี้ภัย ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดกระแสต่อต้านและเสริมสร้างความเข้าใจในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย

2. ข้อเสนอเชิงวิชาการ

2.1 ส่งเสริมงานวิจัยเชิงลึกเฉพาะประเทศและกลุ่มอาชีพ โดยควรมีการศึกษารณีผู้ลี้ภัยในกลุ่มแรงงานเฉพาะ เช่น วิศวกร แพทย์ หรือครู เพื่อประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้ชัดเจนขึ้น และเสนอแนวทางบูรณาการเชิงนโยบายที่เหมาะสมในแต่ละสาขา

2.2 พัฒนาฐานข้อมูลและระบบติดตามผู้ลี้ภัยในระยะยาว การวิเคราะห์ผลกระทบของผู้ลี้ภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องใช้ข้อมูลระยะยาวที่สม่ำเสมอ งานวิจัยในอนาคตควรมีการติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้ลี้ภัยที่เข้าสู่ระบบแรงงาน เช่น การเปลี่ยนอาชีพ รายได้ ภาษี และการเข้าถึงบริการรัฐ

2.3 ขยายกรอบวิเคราะห์จากระดับชาติสู่ระดับสหภาพยุโรป เนื่องจากปัญหาผู้ลี้ภัยเป็นประเด็นข้ามพรมแดน งานวิจัยในอนาคตควรเปรียบเทียบแนวทางจัดการผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศสมาชิก EU เพื่อเสนอแนวทางการประสานเชิงนโยบายที่เป็นระบบร่วมกันในระดับภูมิภาค

บรรณานุกรม

- Al Jazeera and news agencies. (2025). *Germany halts UN refugee resettlement programme*. Retrieved April 7 from <https://www.aljazeera.com/news/2025/4/8/germany-halts-un-refugee-resettlement-programme>
- Alkousaa, R. (2025a). *Germany's struggle to house refugees fuels election debate*. Retrieved May 19 from <https://www.reuters.com/world/europe/germanys-struggle-house-refugees-fuels-election-debate-2025-02-12/>
- Alkousaa, R. (2025b). *Why Germany's refugees are fuelling election debate on economy* Retrieved May 20 from https://www.reuters.com/world/europe/how-migration-germany-is-fuelling-election-debate-economy-2025-02-12/?utm_source
- Brenda L. Horrigan, Theodore Karasik, & Rennison Lalgee. (2008). *Encyclopedia of Violence, Peace, & Conflict*. In (2 ed., pp. 1892-1900). USA: University of Texas at Austin, University of California.
- Bundesagentur für Arbeit. (2025). *Labor market in January 2025*. Retrieved April 24 from <https://www.arbeitsagentur.de/presse/2025-06-arbeitsmarkt-im-januar-2025>
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. (2022). *Social benefits*. Retrieved May 18 from https://www.germany4ukraine.de/EN/arbeit-und-soziales/ukrainer-sozialleistungen/seite_node?utm_source
- Bundesministerium für Arbeit und Soziales. (2025). *Laws and regulations*. Retrieved April 10 from <https://www.bmas.de/DE/Service/Gesetze-und-Gesetzesvorhaben/gesetze-und-gesetzesvorhaben.htm>
- ceosbharat. (2025). *Germany Freezes UN Refugee Resettlement Program Amid Government Transition*. Retrieved May 10 from https://ceosofgermany.com/germany-freezes-un-refugee-resettlement-program-amid-government-transition/?utm_source
- Chris Bryant, & Bloomberg Opinion. (2025). *Germany's lazy debate about the foreigners who are on welfare*. Retrieved May 16 from https://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2025/01/20/2003830506?utm_source
- Crossland, D. (2024). *Germany will turn away migrants without papers at the border*. Retrieved May 18 from https://www.thetimes.com/world/europe/article/germany-will-turn-away-migrants-without-papers-at-the-border-xf8tr60mr?utm_source
- Daniel Thym, Carolin Beverungen, & Sigrid Gies. (2013, April 14). *Germany's Domestic „Königstein Quota System“ and EU asylum policy*.

<https://verfassungsblog.de/germanys-domestic-koenigstein-quota-system-and-eu-asylum-policy/>

Deutscher Bundestag. (2025). *Unterrichtung durch die Bundesregierung*. (21/330).

Retrieved from <https://dserver.bundestag.de/btd/21/003/2100330.pdf>

DGB. (2023). *Collective agreement – simply explained*. Retrieved May 17 from

<https://www.dgb.de/service/ratgeber/tarifvertrag/>

EURES. (2025). *Labour Market Information: Germany*. Retrieved April 25 from

https://eures.europa.eu/living-and-working/labour-market-information-europe/labour-market-information-germany_en

Faist, T. (2000). Transnationalization in international migration: implications for study of citizenship and culture. *Ethnic and Racial Studies*, 23(2), 13-19.

<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=df0d8f959cd1c0c5cfea96f29d29fb5e15be957a>

Federal Employment Agency. (2025). *Nearly 300,000 people from Ukraine are working in Germany*. Retrieved April 10 from

<https://www.arbeitsagentur.de/en/press/2025-07-nearly-300000-people-from-ukraine-are-working-in-germany>

Federal Office for Migration and Refugees. (2022). *Ukrainian refugees in Germany: Escape, arrival and everyday life* (BAMF Brief Analysis, Issue.

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/Kurzanalysen/kurzanalyse4-2022-ukr-gefluechtete.pdf?__blob=publicationFile&v=14&utm_source

Federal Office for Migration and Refugees. (2024). *The stages of the asylum procedure*. Retrieved May 18 from

<https://www.bamf.de/EN/Themen/AsylFluechtlingsschutz/AblaufAsylverfahrens/ablaufasylverfahrens-node.html>

Francesco FASANI, University of Milan, CEPR, CReAM, & IZA. (2024). *New approaches to labour market integration of migrants and refugees*. the European Parliament's Committee Retrieved from

https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/754232/IPOL_STU%282024%29754232_EN.pdf

Frymark, K. (2023). *Ukrainians are slowly adapting to life in Germany*. Retrieved May 18 from <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-08-25/ukrainians-are-slowly-adapting-to-life-germany>

<https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-08-25/ukrainians-are-slowly-adapting-to-life-germany>

Frymark, K. (2024). *Between hope and illusion: Germany's migration policy*. Retrieved April 14 from [https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-report/2024-01-](https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-report/2024-01-08/between-hope-and-illusion)

[08/between-hope-and-illusion](https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-report/2024-01-08/between-hope-and-illusion)

- Grieshaber, K. (2025). *New German government plans to boost border controls to curb migration*. Retrieved April 8 from <https://apnews.com/article/germany-new-government-migration-border-controls-aa86a4d73a67a36c71b32daec7654e84>
- Horwood, C. (2024). *The populist right strengthened by terror acts: Germany pushed towards major changes*. Retrieved May 8 from https://mixedmigration.org/germany-populist-far-right-strengthened-by-terror-acts/?utm_source
- Justiz, B. d. (1993). *Asylum Seekers Benefits Act*. Retrieved May 2 from https://www.gesetze-im-internet.de/asylblg/BJNR107410993.html?utm_source
- Kinkartz, S. (2025). *Immigration: German voters want to accept fewer refugees*. Retrieved May 15 from <https://www.dw.com/en/immigration-german-voters-want-to-accept-fewer-refugees/a-71477761>
- Kobkaew, J. (2025). 3 ปีสงครามรัสเซีย-ยูเครน จุดเปลี่ยนสำคัญ สู่ความหวังและสันติภาพ. Retrieved April 20 from <https://www.salika.co/2025/02/25/3-years-significant-sign-of-hope-and-peace/>
- Lindstrom, C. (2003). *Addressing the root causes of forced migration: a European Union policy of containment?* [University of OXFORD]. Refugee Studies Centre. <https://www.rsc.ox.ac.uk/publications/addressing-the-root-causes-of-forced-migration-a-european-union-policy-of-containment>
- Logan, O. (2022). *Migration to Germany reached new high in 2022*. Retrieved May 14 from <https://www.iamexpat.de/expat-info/germany-news/migration-germany-reached-new-high-2022>
- Maïa de La Baume. (2017). *Angela Merkel defends open border migration policy*. Retrieved April 14 from <https://www.politico.eu/article/angela-merkel-defends-open-border-migration-refugee-policy-germany/>
- Massimo Bordignon, & Moriconi, S. (2017). The case for a common European refugee policy. (8). https://www.bruegel.org/system/files/wp_attachments/PC-08-2017.pdf
- Mellersh, N. (2024). *Germany to reduce welfare benefits for asylum seekers in 2025*. Retrieved May 18 from https://www.infomigrants.net/en/post/60890/germany-to-reduce-welfare-benefits-for-asylum-seekers-in-2025?utm_source
- Nathalie Tocci, & Benedetta Voltolini. (2010). Europe, the Mediterranean and the Middle East: A Story of Concentric Circles. <https://sciencespo.hal.science/hal-03604254>
- OECD. (2025). *Germany*. Retrieved May 2 from <https://www.oecd.org/en/countries/germany.html>

- Parker, J. (2024). *German far right hails 'historic' election victory in east*. Retrieved May 10 from <https://www.bbc.com/news/articles/cn02w01xr2jo>
- Pieper, O. (2023). *Germany debates funding for refugees*. Retrieved May 14 from <https://www.dw.com/en/germany-debates-funding-for-refugees/a-65557916>
- Prakash, P. (2024). *Germany's aging population is dragging on its economy—all of Europe will soon be affected, and it's only going to get worse*. Retrieved April 15 from <https://fortune.com/europe/2024/05/29/germany-aging-population-economy-europe-growth-productivity-workforce-imf/>
- Remigijus Dimažius, & Ramūnas Vilpišauskas. (2004). The Concept of Economic Security and the Principles of Economic Security Policy in Lithuania. 249-265.
- Remix News Staff. (2025). *Germany: New data reveal shocking cost of migrants for Berlin taxpayers*. Retrieved May 10 from https://rmx.news/article/germany-new-data-reveal-shocking-cost-of-migrants-for-berlin-taxpayers/?utm_source
- Santos, A. P. (2023). *Germany: How support for the right is rising along with migration*. Retrieved May 8 from https://www.infomigrants.net/en/post/49509/germany-how-support-for-the-right-is-rising-along-with-migration?utm_source
- Santos, A. P. (2025). *Explainer: Healthcare for asylum seekers and refugees in Germany*. Retrieved May 12 from https://www.infomigrants.net/en/post/63006/explainer-healthcare-for-asylum-seekers-and-refugees-in-germany?utm_source
- Sarah Marsh, & Andreas Rinke. (2024). *Far right AfD cracks Germany's post-Nazi firewalls with success in the east*. Retrieved April 18 from https://www.reuters.com/world/europe/far-right-afd-cracks-germanys-post-nazi-firewalls-with-success-east-2024-05-31/?utm_source
- Ségolène Barbou Des Places. (2017). Burden Sharing in the Field of Asylum : Legal Motivations and Implications of a Regional Approach. Retrieved 2 december 2024, from https://hal.science/hal-01614068/file/BURDEN_SHARING_IN_THE_FIELD_OF_ASYLUM._L.pdf
- Semonsen, R. (2023). *Germany: Nearly €50 Billion on Migration in 2023*. Retrieved May 12 from https://europeanconservative.com/articles/news/germany-nearly-e50-billion-on-migration-in-2023/?utm_source
- Sputnik. (2024). *Total of 49% of Germans Say Gov't Providing Too Much Support for Ukrainian Refugees - Poll*. Retrieved May 15 from https://sputnikglobe.com/20240225/total-of-49-of-germans-say-govt-providing-too-much-support-for-ukrainian-refugees---poll-1116972572.html?utm_source

- Statista Research Department. (2025). *Federal expenditure for refugees and asylum in Germany from 2023 to 2028*. Retrieved May 16 from <https://www.statista.com/statistics/1108234/refugees-asylum-federal-expenditure-germany/>
- Statistisches Bundesamt. (2025). *Little movement in employment figures in March 2025*. Retrieved April 14 from https://www.destatis.de/EN/Press/2025/04/PE25_156_132.html
- Stephen Castles, & Miller, M. J. (1998). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (2 ed.). Macmillan Press.
- Syria TV. (2025). *The future of syrians in germany after assads fall challenges of return and prospects for staying*. Retrieved April 16 from https://syrianobserver.com/refugees/the-future-of-syrians-in-germany-after-assads-fall-challenges-of-return-and-prospects-for-staying.html?utm_source
- The Federal Government. (2023). *The new Skilled Immigration Act at a glance*. Retrieved April 2 from <https://www.make-it-in-germany.com/en/visa-residence/skilled-immigration-act>
- The Straits Times. (2025). *Germany's struggle to house refugees fuels election debate*. Retrieved April 25 from https://www.straitstimes.com/world/europe/germanys-struggle-to-house-refugees-fuels-election-debate?utm_source
- Thielemann, E. R. (2004). Why Asylum Policy Harmonisation Undermines Refugee Burden-Sharing. *European Journal of Migration and Law*, 6(1), 47-65. <https://personal.lse.ac.uk/thielema/papers-pdf/ejml2004-final.pdf>
- UNHCR. (2003). *Framework for durable solutions for refugees and persons of concern* Core Group on Durable Solutions, Geneva. <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/3f1408764.pdf>
- UNHCR. (2023). *Data and statistics Global Trends 2022*. Retrieved April 10 from https://www.unhcr.org/publications/global-trends-2022?utm_source=chatgpt.com
- UNHCR. (2025a). *About the War in Ukraine*. Retrieved May 18 from <https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/>
- UNHCR. (2025b). *GERMANY FACT SHEET*. Retrieved May 14 from https://www.unhcr.org/europe/sites/europe/files/2025-03/bi-annual-fact-sheet-2025-02-germany.pdf?utm_source=chatgpt.com
- Weiner, M. (1995). *The Global Migration Crisis: Challenge to States and to Human Rights* (1 ed.). Harper Collins College.
- ไทยโพสต์. (2023). รัฐบาลเยอรมนียอมจ่ายเงิน 7,500 ยูโรต่อผู้ลี้ภัยหนึ่งคนต่อปี. Retrieved December 19 from <https://www.thaipost.net/abroad-news/481503>

- จุฬารัตน์ ธีรวิทย์กุล. (2562). วิกฤตผู้ลี้ภัยในยุโรป ค.ศ. 2015-2016: “การต่อสู้แข่งกับเวลา” ของสหภาพยุโรปเพื่อรักษาข้อตกลงเชงเกน. วารสารประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม 6(1), 175-192. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/thammasat_history/article/view/199704
- มนธิลา มีทอง. (2561). ปัญหาผู้ลี้ภัยตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย. 1-6. http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6012017013/15743060038841252e7c7dc1278bda6bc8ec591171_abstract.pdf
- วรรณภา ลีระศิริ. (2560). วิกฤตผู้ลี้ภัยในยุโรป: ความท้าทายต่อกฎหมายระหว่างประเทศและบูรณาการของสหภาพยุโรป. สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 9(2), 46-48. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CMUJLSS/article/view/72962/58688>
- วรวรรณ วรเนตร. (2562). วิกฤตผู้ลี้ภัยในยุโรป 2015 กับพหุนิยมทางวัฒนธรรมและความเห็นสาธารณะในรัฐสมาชิกสหภาพยุโรป. ยุโรปศึกษา, 25(2), 58-63. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jes/article/view/212400>

